

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Marija Sarkotić

RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE I ANALIZA KRATKOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU PODZEĆA ČATEKS d. d. ČAKOVEC MONITORING ACCOUNTING AND ANALYSIS OF CURRENT ASSETS IN THE CASE OF THE COMPANY ČATEKS d. d. ČAKOVEC

Završni rad

Gospić, 2016.

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Poslovni odjel

Stručni studij Ekonomika poduzetništva

RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE I ANALIZA KRATKOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU PODUZEĆA ČATEKS d. d. ČAKOVEC MONITORING ACCOUNTING AND ANALYSIS OF CURRENT ASSETS IN THE CASE OF THE COMPANY ČATEKS d. d. ČAKOVEC

Završni rad

MENTOR

Ivana Arbanas, dipl. oec.

STUDENT

Marija Sarkotić

MBS: 0296013437

Gospić, srpanj 2016.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću
Poslovni odjel

Gospić, 23. svibnja 2016.

Z A D A T A K

za završni rad

Pristupnici **Mariji Sarkotić**, MBS: 0296013437, studentu stručnog studija Ekonomika poduzetništva izdaje se tema završnog rada pod nazivom

RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE I ANALIZA KRATKOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU PODUZEĆA ČATEKS d. d. ČAKOVEC

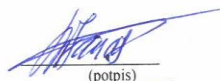
Sadržaj zadatka:

1. UVOD
2. POJAM I VRSTE KRATKOTRAJNE IMOVINE
3. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE KRATKOTRAJNE IMOVINE
4. ULOGA RAČUNOVODSTVENOG EVIDENTIRANJA I ANALIZE KRATKOTRAJNE IMOVINE U POSLOVNOM ODLUČIVANJU
5. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE I ANALIZA KRATKOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU PODUZEĆA ČATEKS d. d. ČAKOVEC
6. ZAKLJUČAK
LITERATURA

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

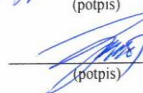
Mentor: Ivana Arbanas, dipl. oec.

zadano: 23. svibnja 2016.,

(potpis)

Pročelnik odjela: dr. sc. Vlatka Ružić, viši predavač

predati do: 30. rujna 2016.,

(potpis)

Studentica: Marija Sarkotić

primila zadatak: 25. svibnja 2016.,

(potpis)

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

IZJAVA

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom *Računovodstveno praćenje i analiza kratkotrajne imovine na primjeru poduzeća Čateks d. d. Čakovec* izradila samostalno pod nadzorom i uz stručnu pomoć mentora Ivane Arbanas, dipl. oec.

Marija Sarkotić

Marija Sarkotić
(potpis studenta)

SAŽETAK

U završnom radu prikazano je računovodstveno praćenje te instrumenti i postupci analize kratkotrajne imovine. Osim teorijskog dijela vezanog uz pojmovno određenje kratkotrajne imovine i karakteristike njezinih pojavnih oblika, u radu su prikazane specifičnosti i primjeri računovodstvenog praćenja kratkotrajne imovine u poslovanju te uloga računovodstvenog evidentiranja i analize kratkotrajne imovine u poslovnom odlučivanju. Adekvatno upravljanje kratkotrajnom imovinom reflektira se na povećanje likvidnosti, smanjenje troškova, donošenje adekvatnih odluka o financiranju i povećanje uspješnosti poslovanja. Na primjeru poduzeća Čateks d. d. Čakovec prikazani su postupci računovodstvenog praćenja i izvršena je analiza kratkotrajne imovine u razdoblju od tri godine, a kako bi se donio zaključak o učinkovitosti upravljanja kratkotrajnom imovinom, analizirano je i nekoliko vrsta financijskih pokazatelja u razdoblju od pet godina. Svrha rada je na temelju izučavanja računovodstvenog praćenja te analize kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec donijeti zaključke o važnosti kratkotrajne imovine u poslovanju i potrebi korištenja računovodstvenih podataka i rezultata analize kratkotrajne imovine u uočavanju poslovnih poremećaja i upravljanju poduzećem.

Ključne riječi: kratkotrajna imovina, računovodstvo, analiza, poduzeće, poslovanje

ABSTRACT

In the final paper monitoring accounting, instruments and methods of analysis of current assets are shown: Except the theoretical part related to the conceptual definition of current assets and the characteristics of its forms, the paper describes the specifics and examples of accounting recording and analysis of current assets in business decision. Proper management of current assets reflects on increasing liquidity, reducing cost, making adequate decision on financing and increases business performances.

In the case of the company Čateks d. d. Čakovec the procedures of monitoring accounting and analysis of current assets over a period of three years are shown, for a conclusion about the effectiveness of the management of current assets, several types of financial indicator over the period of five years are analysed. The purpose of the paper is to draw a conclusion based on calculating the monitoring of accounting and analyses of current assets of Čateks d. d. Čakovec about the importance of current assets in business and the need to use accounting data and analyses of results of current assets at spotting business disorder and in managing enterprises.

Keywords: current assets, accounting, analysis, enterprise, business

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Problem i predmet rada	1
1.2. Svrha i cilj rada.....	2
1.3. Struktura završnog rada	2
2. POJAM I VRSTE KRATKOTRAJNE IMOVINE	3
2.1. Pojam kratkotrajne imovine.....	3
2.2. Vrste i obilježja kratkotrajne imovine.....	4
2.2.1. Zalihe	4
2.2.2. <i>Kratkotrajna potraživanja</i>	5
2.2.3. <i>Kratkotrajna financijska imovina</i>	7
3. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE KRATKOTRAJNE IMOVINE	11
3.1. Prikaz imovine i izvora imovine pomoću bilance	11
3.2. Metode i primjeri računovodstvenog praćenja kratkotrajne imovine	12
3.2.1. <i>Računovodstveno praćenje zaliha</i>.....	13
3.2.2. <i>Računovodstveno praćenje potraživanja</i>	17
3.3. Računovodstveno praćenje kratkotrajne financijske imovine	18
3.3.1. <i>Primljeni čekovi</i>	18
3.3.2. <i>Dani kratkoročni zajmovi</i>.....	20
3.4. Računovodstveno praćenje novca	20
3.4.1. <i>Platni promet putem žiro-računa</i>	21
3.4.2. <i>Žiro-račun prijelazni konto</i>	22
3.4.3. <i>Blagajničko poslovanje</i>	23
4. ULOGA RAČUNOVODSTVENOG EVIDENTIRANJA I ANALIZE KRATKOTRAJNE IMOVINE U POSLOVNOM ODLUČIVANJU.....	25
5. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE I ANALIZA KRATKOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU PODZEĆA ČATEKS D. D. ČAKOVEC	29
5.1. Karakteristike i ostvareni rezultati poslovanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec.	29

5.2. Računovodstveno praćenje kratkotrajne imovine u poduzeću Čateks.....	30
d. d. Čakovec	30
5.2.1. Računovodstveno praćenje zaliha	30
5.2.2. Računovodstveno praćenje kratkoročnih potraživanja	32
5.2.3. Računovodstveno praćenje kratkotrajne financijske imovine	32
5.2.4. Računovodstveno praćenje novca u banci i blagajni	33
5.3. Horizontalna analiza kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec	34
5.3.1. Horizontalna analiza zaliha	34
5.3.2. Horizontalna analiza potraživanja	36
5.3.3. Horizontalna analiza financijske imovine	38
5.3.4. Horizontalna analiza novaca na računu i u blagajni	40
5.4. Vertikalna analiza kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec	41
5.4.1. Vertikalna analiza zaliha	41
5.4.2. Vertikalna analiza potraživanja	43
5.4.3. Vertikalna analiza kratkotrajne financijske imovine	44
5.4.4. Vertikalna analiza novca na računu i u blagajni	46
5.5. Zaključak provedene analiza kratkotrajne imovine na temelju horizontalne i vertikalne analize	47
5.6. Financijski pokazatelji	48
5.6.1. Analiza pokazatelja likvidnosti	49
5.6.2. Analiza pokazatelja zaduženosti	52
5.6.3. Pokazatelji aktivnosti	56
5. ZAKLJUČAK.....	60
POPIS LITERATURE	62
POPIS KRATICA	65
POPIS TABLICA	66
POPIS GRAFIKONA	67

1. UVOD

Tema završnog rada vezana je uz računovodstveno praćenje i analizu kratkotrajne imovine i prikaz mogućnosti primjene ovih instrumenata u poslovnom djelovanju na primjeru poduzeća Čateks d. d. Čakovec. Računovodstveno praćenje, pomoću knjiženja na računima računskog plana te primjenom pravila knjiženja i ostalih računovodstvenih zakonitosti i tehnika te zakonom i ostalim propisima propisanih pravila, omogućava iskazivanje vrijednosti i promjena na stavkama imovine, izvora imovine, troškova, rashoda, prihoda i rezultata poslovanja. Svrha računovodstvene analize, kao važnog sastavnog dijela računovodstva, je primijeniti određene metode i postupke analize kako bi se na temelju računovodstvenih podataka utvrdila uspješnost i sigurnost poslovanja poduzeća, s ciljem učinkovitog upravljanja poduzećem i pravovremenog uočavanja poslovnih poremećaja.

U završnom radu izvršena je analiza kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec, a kao podloga za analizu korištena su Godišnja izvješća navedenog poduzeća za 2014. i 2015. godinu.

1.1. Problem i predmet rada

Problem rada je i problem iz poslovnog djelovanja. Naime, iako je poznato da neadekvatno upravljanje kratkotrajnom imovinom izaziva povećanje troškova poslovanja i financiranja, doprinosi povećanju nelikvidnosti i izaziva poremećaje u poslovnom ciklusu te uzrokuje donošenje krivih poslovnih odluka, većina poduzeća i poslovnih subjekata ne koristi u dovoljnoj mjeri računovodstveno praćenje i analizu kratkotrajne imovine u poslovnom upravljanju i ocjeni boniteta poslovnih partnera.

Predmet rada je izučiti i prikazati doprinos i mogućnost primjene računovodstvenog praćenja i analize kratkotrajne imovine u dijagnosticiranju i rješavanju poslovnih poremećaja i poslovanju poduzeća Čateks d. d. Čakovec.

1.2. Svrha i cilj rada

Svrha završnog rada je istražiti specifičnosti računovodstvenog praćenja i značajke kratkotrajne imovine poduzeća te njezin utjecaj na aktivnost i uspješnost poduzeća.

Cilj rada je na temelju izučavanja i primjene računovodstvenog praćenja i analize kratkotrajne imovine u poslovanju konkretnog poduzeća donijeti zaključke o važnosti kratkotrajne imovine u poslovanju i primjeni teme u poslovanju poduzeća Čateks d. d. Čakovec te predložiti rješenje uočenih problema i moguća poboljšanja.

1.3. Struktura završnog rada

Završni rad strukturiran je u šest poglavlja.

U **Uvodu** su prikazani problem i predmet završnog rada, svrha i ciljevi te struktura rada.

Drugi dio rada, s naslovom **Pojam i vrste kratkotrajne imovine**, definira pojam i strukturu kratkotrajne imovine.

Treći dio ima naslov **Računovodstveno praćenje kratkotrajne imovine**, u ovom dijelu rada prikazana su osnovna pravila i specifičnosti knjiženja kratkotrajne imovine.

Četvrto poglavlje nosi naslov **Uloga računovodstvenog evidentiranja i analize kratkotrajne imovine u poslovnom odlučivanju**, gdje je istražena važnost i uloga kratkotrajne imovine u poslovnom djelovanju i uspješnom poslovanju.

Peto poglavlje je **Računovodstveno praćenje i analiza kratkotrajne imovine na primjeru poduzeća Čateks d. d. Čakovec**. U ovom poglavlju je pomoću financijskih izvještaja navedenog poduzeća izvršena analiza kratkotrajne imovine poduzeća.

Šesto poglavlje je **Zaključak**, koji je osvrt na cjelokupan rad.

2. POJAM I VRSTE KRATKOTRAJNE IMOVINE

U ovom dijelu rada definiran je pojam te su navedene vrste i specifičnosti kratkotrajne imovine.

2.1. Pojam kratkotrajne imovine

Imovina podrazumijeva resurs koji je pod kontrolom poduzeća te koji proizlazi iz prošlih događaja i od kojeg se očekuju buduće ekonomske koristi. Imovina trgovačkog društva dijeli se na dugotrajnu i kratkotrajnu imovinu. (Odbor za standarde financijskog izvještavanja (OSFI), Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, HSFI, Narodne novine, br. 86/15, pristupljeno 20. svibnja 2016.)

Kratkotrajna imovina je imovina koja ispunjava sljedeće uvjete:

- očekuje se da će se realizirati ili se drži za prodaju ili potrošnju u redovnom tijeku poslovanja
- primarno se drži za trgovanje
- očekuje se da će se realizirati unutar dvanaest mjeseci od datuma bilance
- novac ili novčani ekvivalent, osim ako mu je ograničena mogućnost razmjene ili upotrebe za podmirivanje obveza za razdoblje od najmanje dvanaest mjeseci od datuma bilance.

Sva druga imovina je dugotrajna. (Odbor za standarde financijskog izvještavanja (OSFI), Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, HSFI, Narodne novine, br. 86/15, pristupljeno 20. svibnja 2016.)

Kratkotrajna imovina je ona imovina koja se može u roku jedne godine pretvoriti u novac. Ona stalno mijenja oblik od novca za nabavku sirovina za proizvodnju, zatim od sirovina za proizvodnju u proizvode ili poluproizvode. Oni se dalje pretvaraju u potraživanja, a potraživanja se transformiraju u novac. To je proces koji se stalno ponavlja. (Bolfek, Stanić, Tokić 2011: 4)

Kratkotrajnu imovinu čine:

- a) zalihe
- b) kratkotrajna potraživanja
- c) financijska imovina

d) novac

2.2. Vrste i obilježja kratkotrajne imovine

2.2.1. Zalihe

Zalihama se smatra kratkotrajna imovina društva koja se drži zbog prodaje u redovnom tijeku poslovanja, procesu proizvodnje ili u obliku materijala ili dijelova koji će biti utrošeni u procesu proizvodnje ili u pružanju usluge. (Bakran i dr. 2016: 32)

Zalihe čine:

- 1) Sirovine i materijal
- 2) Proizvodnja u tijeku
- 3) Gotovi proizvodi
- 4) Trgovačka roba
- 5) Predujmovi za zalihe
- 6) Dugotrajna imovina namijenjena prodaji
- 7) Biološka imovina

„**Zalihama sirovina i materijala** smatra se imovina u materijalnom obliku, koje će biti upotrebljiva pri proizvodnji proizvoda ili novih zaliha i materijala ili prodana u okviru redovnog poslovanja društva. Proizvodnja u tijeku su proizvodi u postupku proizvodnje, dorade, poluproizvodi i sl. Također, zalihama sirovina i materijala smatra se i zaliha „sitnog inventara“ koji ima vijek upotrebe do godine dana. Sitnim inventarom smatra se ona imovina koju trgovačko društvo posjeduje za korištenje u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe te koja ima vijek upotrebe do godine dana. Kako standardi financijskog izvještavanja posebno ne navode vrijednost kao jedan od razloga svrstavanja pojedinog sredstva u dugotrajnu ili kratkotrajnu imovinu već isključivo vijek upotrebe pojedinog sredstva, u praksi je u pravilu uzeta vrijednost od 3.500,00 kuna utvrđena Zakonom o porezu na dobit (Nar. nov., br. 177/04. do 143/14.), kao određena granica do koje se pojedino sredstvo evidentira kao sitni inventar.

Gotovi proizvodi spremni za prodaju, ili ugradnju u novi proizvod. Vrijednosno sadrže sve troškove koji su im dodijeljeni u fazi proizvodnje. Smatraju se imovinom društva do trenutka prodaje, potrošnje za reprezentaciju, uništenja, darovanja i sl.

Trgovačka roba u računovodstvu trgovačkih društava iskazana je po maloprodajnim ili veleprodajnim cijenama. U knjigovodstvu poduzetnika koji se bavi trgovinom na malo propisana je obveza iskazivanja trgovačke robe po maloprodajnim cijenama. Trgovci na veliko nemaju tu obvezu, ali ako žele u svom knjigovodstvu mogu je iskazivati i po maloprodajnim cijenama. U bilanci, neovisno o tome je li riječ o trgovini na malo ili trgovini na veliko iskazuju se podaci o nabavnoj vrijednosti ili neto utrživoj vrijednosti zaliha, ovisno što je niže.

Predujmovima za zalihe smatraju se unaprijed plaćeni iznosi dobavljaču za zalihe. U okviru predujmova za zalihe evidentiraju se i ostali ovisni troškovi zaliha ako su plaćeni predujmom.

Dugotrajna imovina namijenjena prodaji dio je dugotrajne imovine društva za koju je donesena odluka da će se takva imovina prodati. Za ovakvu imovinu, također je potrebno osigurati određenu materijalnu evidenciju. Ta materijalna evidencija je preslika evidencije o dugotrajnoj imovini u dijelu koji je namijenjen prodaji.

Biološka imovina iskazana na poziciji kratkotrajne imovine obuhvaća životinje i biljke čija je očekivana promjena pojavnog oblika kraća od godine dana.“ (Bakran, Domagoj i dr. 2016: 32, 33)

2.2.2. Kratkotrajna potraživanja

U nastavku je navedena definicija potraživanja prema Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI), Narodne novine, br. 86/15.

Potraživanja – su, na temelju obvezno pravnih i drugih osnova, zasnovana prava potraživati od dužnika plaćanje duga, isporuku usluga ili pružanje usluga.

Potraživanja su nederivativna financijska imovina s fiksnim ili utvrdivim plaćanjima koja ne kotiraju na aktivnom tržištu. Potraživanja ne uključuju financijsku imovinu:

- a) koju poduzetnik namjerava prodati odmah ili u bliskoj budućnosti, koja će biti svrstana u imovinu namijenjenu trgovanju, i one koju je poduzetnik kod početnog priznavanja predodredio za iskazivanje po fer vrijednost kroz dobit ili gubitak
- b) koju poduzetnik kod početnog priznavanja predodredio kao raspoloživu za prodaju, ili
- c) kod koje imatelj možda neće nadoknaditi gotovo svo svoje početno ulaganje, iz razloga koji nije pogoršanje kvalitete kredita, i koja se treba svrstati u raspoloživu za prodaju.

Udjel stečen u grupi imovine koja nije potraživanje (na primjer, udjel u zajedničkom investicijskom ili sličnom fondu) ne predstavlja potraživanje. (pristupljeno 20. svibnja 2016.)

Kratkotrajna potraživanja su potraživanja s rokom dospeljeća do jedne godine.

Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja razvrstava kratkotrajna potraživanja na sljedeće pozicije: (Bakran i dr. 2016: 45)

- potraživanja od povezanih poduzetnika
- potraživanja od kupaca
- potraživanja od sudjelujućih poduzetnika
- potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika
- potraživanja od države i drugih institucija
- ostala potraživanja

U nastavku su detaljnije pojašnjena kratkotrajna potraživanja koja se najčešće pojavljuju u poslovanju poduzeća općenito te u poslovanju poduzeća Čateks Čakovec d. d.

Potraživanja od kupaca dijele se na potraživanja od kupaca u zemlji i potraživanja od kupaca iz inozemstva i Europske unije (EU). Ova potraživanja obično nastaju kao posljedica isporuke dobara ili obavljanja usluga.

Potraživanja od zaposlenih nastaju temeljem više isplaćenih plaća zaposlenicima, danih kratkoročnih pozajmica, učinjenih manjkova i drugih šteta za koje odgovornost snose zaposleni, isplaćenih akontacija za službena putovanja. (Vašiček 2015: 26)

Potraživanja od države su najčešće potraživanja za pretporez po ulaznim računima. Osim toga potraživanja od države nastaju i za više plaćeni porez na dohodak iz plaće i drugih primanja, za više plaćene doprinose iz plaće i na plaću, za preplaćeni porez na dobit, za više plaćene carinske pristojbe i slično. (Vašiček 2015: 27).

2.2.3. Kratkotrajna financijska imovina

Kratkotrajna financijska imovina nastaje kao posljedica ulaganja novca poduzetnika na rok do jedne godine, a prema HSFI financijska imovina obuhvaća sljedeće vrste imovine:

- a) udjele i dionice kod povezanih poduzetnika
- b) zajmove povezanim poduzetnicima
- c) sudjelujuće interese osim kod povezanih poduzetnika
- d) ulaganja u vrijednosne papire
- e) dane zajmove i depozite
- f) ostalu financijsku imovinu.

Financijska imovina navedena pod b), d), e) i f) klasificira se, zbog potrebe mjerenja, u četiri skupine:

1. financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka
2. ulaganja koja se drže do dospijeca
3. zajmovi i potraživanja
4. financijska imovina raspoloživa za prodaju.

Udjeli u povezanim poduzećima koji su dio kratkotrajne financijske imovine podrazumijevaju udjele i dionice u povezanim subjektima koji se namjeravaju realizirati u roku kraćem od godine dana.

Kratkoročni vrijednosni papiri su oni koji su unovčivi u roku kraćem od jedne godine. Oni pripadaju u kratkotrajnu imovinu i to u kratkotrajnu financijsku imovinu. (Belek, Vudrić 2012: 176).

Prema RRif-ovom kontnom planu XX. izdanje knjiže se na skupini konta 114 – Ulaganja u vrijednosne papire. U tu skupinu pripadaju sljedeće pozicije:

- Čekovi
- Mjenice
- Mjenice u portfelju
- Mjenice na naplati
- Mjenice u protestu
- Utužene mjenice
- Komercijalni zapisi
- Kratkotrajne obveznice poduzetnika
- Blagajnički zapisi (izdani od banaka)
- Ulaganje u obveznice
- Zadužnice (iskupljene)
- Tražbine s temelja jamstva
- Ulaganje u vrijednosne papire ("namjenjene za trgovanje")
- Ostali brzo unovčivi vrijednosni papiri (robni papiri, ostale obveznice)
- Predani vrijednosni papiri na naplatu

(prilagođeno prema Belak i Vudrić 2012 i RRif-ov kontni plan XX. izdanje)

Dani kratkoročni zajmovi predstavljaju kratkoročne plasmane drugim poduzećima, bankama i pravnim osobama te građanima u zemlji i inozemstvu. (Belek, Vudrić 2012: 181). Oni za poduzeće ne predstavljaju trošak ni rashod nego odljev novca, jer se pretvaraju iz novčanog oblika u potraživanje. Uglavnom, svrha davanja zajmova je ostvarivanje prihoda na temelju naplaćene kamate.

Depoziti su potraživanja na temelju novčanih pologa na računima kod depozitora koji su najčešće banke ili druge financijske institucije. Kratkoročni depoziti najčešće se ulažu kod banke radi zarade na kamati i to na sredstvima koja nam trenutačni nisu neophodna u poslovanju. (Belek, Vudrić 2012: 182.)

Novac se dijeli na novac u banci i novac u blagajni. Novac u banci i u blagajni čine žiro-račun, devizni račun, akreditivi te ostala novčana imovina. (Vašiček 2015: 31)

Osim u iznimnim slučajevima, ukupna plaćanja među poduzetnicima obavljaju se pretežito bezgotovinski putem žiro-računa. Na žiro-račun se može polagati gotovina ili se s njega može podizati gotovina za plaćanja u gotovu novcu putem blagajne. (Belak i Vudrić 2012: 167)

Zakon o sprječavanju pranja novca i Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom uređuju plaćanje i naplatu u gotovu novcu između poduzetnika. U skladu odredbama Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom dopuštena su plaćanja i naplata u gotovu novcu za obveznike fiskalizacije:

- **za nabavu proizvoda i usluga do iznosa od 5.000,00 kuna po jednom računu**
- **za potrebe opskrbe ovlaštenih mjenjača gotovim novcem**
- **za namjene na temelju posebne odluke ministra financija.** (Miličić 2015:112)

„Iako gotov novac zauzima sve manji značaj u podmirivanju obveza pravnih i fizičkih osoba, obveza evidentiranja prometa gotovog novca i dalje postoji. Način na koji će to pojedini poduzetnik organizirati ovisi o njegovoj veličini, strukturi, vrsti poslovanja i sličnim čimbenicima. U najvećem broju slučajeva vodi se blagajna (pomoćna evidencija). Blagajna, kasa ili slični naziv koristi se za mjesto ili prostor, gdje se kod poduzetnika prima i izdaje gotov novac i druge vrijednosnice i vrijednosti koje su predmet blagajničkog poslovanja.

Složenost blagajničkog poslovanja ovisi o složenosti i vrstama poslovnih događaja koji se odvijaju u poslovnom procesu poduzetnika:

- uplate i isplate gotovog novca (domaće i strane efektive)
- primanje i izdavanje vrijednosnih papira
- čuvanje u blagajni ili trezoru gotovog novca i ostalih vrijednosti i
- vrijednosnih papira koji su predmet blagajničkog poslovanja
- planiranje i upravljanje efektivom u blagajni.

Gotovina se iz blagajne isplaćuje za različite namjene. Najčešće su to isplate raznih vrsta po osnovi plaćanja računa, refundacije troškova i neke druge namjene...“ (Miličić 2015:

113–114). Zakonom o porezu na dohodak i člankom 90. Pravilnika o porezu na dohodak detaljnije je propisano koja plaćanja poduzetnici mogu isplaćivati fizičkim osobama u gotovu novcu.

Za sve za ostale sudionike koji se u prometu gotovinom javljaju kao platitelji ili primatelji gotovine primjenjuje se Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma. Temeljem navedenog Zakona ne smiju se u Republici Hrvatskoj obavljati naplate u gotovini u iznosu koji prelazi 105.000,00 kuna, a u odnosima s nerezidentima 15.000,00 € prilikom:

- prodaje robe i pružanja usluga
- prodaje nekretnina
- primanja zajmova
- prodaje prenosivih vrijednosnih papira ili udjela. (Miličić 2015)

Akreditiv je pismo ili instrument plaćanja kojim nalogodavac akreditiva, preko banke, stavlja na raspolaganje korisniku akreditiva određeni iznos, a koji korisnik može naplatiti kada ispuni određene uvijete tj. obveze prema nalogodavcu akreditiva. Akreditiv je vrlo često korišten instrument plaćanja u trgovini jer pogoduje objema stranama. Primjer funkcioniranja akreditiva: Nalogodavac, tj. kupac dobara otvara akreditiv kod banke, na koji polaže sredstva u korist prodavatelja tj. korisnika akreditiva. Banka zatim dostavlja prodavatelju informacije akreditivu i visini sredstava koje glase na akreditiv, te uvjetuje prodavatelja raspolaganjem akreditivom time što mora isporučiti robu nalogodavcu ili kupcu akreditiva. (Moj-bankar.hr, pristupljeno 20. svibnja 2016.)

Devizni akreditiv najčešći je instrument plaćanja u vanjskoj trgovini i to posebice dokumentarni akreditiv. (XX, pristupljeno 20. svibnja 2016.)

Putem deviznog računa poduzetnik može primati uplate iz inozemstva, ali može i kupovati devize u banci i polagati ih na devizni račun. (Belak, Vudrić 2012)

3. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE KRATKOTRAJNE IMOVINE

Sva imovina u trgovačkom društvu mora imati svoje izvore. Imovina se sastoji od različitih stavki, kao što su potraživanja, nematerijalna imovina, materijalna imovina, novac i financijska imovina koje se ne mogu fizički zbrajati pa je cjelokupnu imovinu potrebno izraziti u financijskim terminima. Na taj se način može utvrditi njezina vrijednost, što se prikazuje bilancom. Također, na temelju bilance mogu se utvrditi i izvori imovine koji mogu biti vlastiti (vlastiti kapital) i tuđi (obveze). (Belak, Vudrić 2012)

3.1. Prikaz imovine i izvora imovine pomoću bilance

Bilanca predstavlja računovodstveni prikaz stanja i strukture imovine i njezinih izvora promatranog subjekta u određenom trenutku tj. na određeni dan, izraženih u financijskim terminima. (Belak, Vudrić 2012: 25).

Bilanca se sastoji od dvije „strane“. S jedne strane bilanca oslikava vrstu imovine koju imamo i koliko ona vrijedi, a s druge strane bilanca oslikava izvore iz kojih je financirana ta imovina. Računovodstvenim jezikom imovina se naziva aktiva, a izvori imovine pasiva.

Temeljna računovodstvena jednakost pri sastavljanju bilance glasi: (Belak, Vudrić 2012:25)

$$\mathbf{AKTIVA = PASIVA}$$

$$\mathbf{AKTIVA = OBVEZE + VLASTITI KAPITAL}$$

U praktičnom dijelu rada, tj. u petom poglavlju, upravo su informacije prikazane u bilanci na dan 31. prosinca 2014. i 31. prosinca 2015. korištene za prikaz vrijednosti i strukture kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. kao i za izračun financijskih pokazatelja, s ciljem donošenja zaključaka o efikasnosti upravljanja kratkotrajnom imovinom, uočavanja poslovnih poremećaja i donošenja zaključaka o uspješnosti poslovanja poduzeća Čateks d. d.

3.2. Metode i primjeri računovodstvenog praćenja kratkotrajne imovine

Opisivanje stanja i promjena imovine i njezinih izvora te troškova, rashoda i prihoda u pisanom obliku bilo bi preopširno i nerazumljivo. Zato se u dvojnog knjigovodstvu opisi obavljaju pomoću posebne tehnike bilježenja. Osnovicu tih bilježenja u skraćenom i standardiziranom obliku čine knjigovodstveni računi, konta, koji predstavljaju temelj čitavog dvojnog knjigovodstva. Knjigovodstveni račun rabi se za prikazivanje stanja i promjena određene stavke imovine, izvora imovine, troškova, rashoda, prihoda i rezultata. (Belek, Vudrić 2012: 64). Za jednostavno računovodstveno praćenje koristi se T-račun (konto).

Duguje (+)		Potražuje (-)	
Svota duguje		Svota potražuje	

Izraz duguje označava knjiženje na lijevoj strani računa, a izraz potražuje označava knjiženje na desnoj strani računa. Pojmovima duguje i potražuje uobičajeno se pridružuje i matematičke oznake (+) i (-). (Belek, Vudrić 2012: 66). U modernom se knjigovodstvu nazivu stavke dodaje i šifra računa iz računskog plana kako bi se olakšalo njegovo prepoznavanje te tehnika knjiženja i obračuna.

Nastale poslovne transakcije evidentiraju se u poslovnim knjigama. Evidencija i vođenje poslovnih knjiga propisano je čl. 12. Zakona o računovodstvu (Zakon).

Prema ovom Zakonu, poslovne knjige čine dnevnik i glavna knjiga i pomoćne knjige. Dnevnik je poslovna knjiga u koju se knjigovodstvene promjene nastale u određenom izvještajnom razdoblju unose kronološki.

Dnevnik se može uspostaviti kao jedinstvena poslovna knjiga ili više poslovnih knjiga koje su namijenjene za evidenciju promjena na pojedinim skupinama bilančnih zapisa ili za izvanbilančne zapise. Svako knjiženje u dnevnik mora imati redni broj te sadržavati podatke na temelju kojih se pri nadzoru knjiženje može nedvojbeno povezati s pripadajućom knjigovodstvenom ispravom i osobom koja je kontrolirala knjigovodstvenu ispravu. (Hrvatski Sabor, Zakon o Računovodstvu, Propisi.hr)

Poduzetnik treba osigurati provjerljivost usklađenosti između prometa dnevnika i glavne knjige za određeno izvještajno razdoblje.

Glavna knjiga sustavna je evidencija svih knjigovodstvenih promjena nastalih na financijskom položaju i uspješnosti poslovanja u određenom izvještajnom razdoblju u kojoj se ti događaji grupiraju prema njihovoj vrsti, a na temelju kontnog plana. Ako se koriste pomoćne knjige, poduzetnik je dužan ažurno prenositi proknjižene promjene ili njihove sažetke u glavnu knjigu. Glavnu knjigu čine dva odvojen dijela i to:

- bilančni zapisi
- izvanbilančni zapisi. (Hrvatski Sabor, Zakon o Računovodstvu, Propisi.hr)

Prethodno navedene poslovne knjige omogućuju jednostavnije računovodstveno praćenje poslovnih transakcija pa i kratkotrajne imovine. U nastavku rada prikazano je nekoliko primjera računovodstvenog praćenja određenih vrsta kratkotrajne imovine s kojima se poduzeća najčešće susreću u poslovanju i onih vrsta kratkotrajne imovine koje imaju najveći udio u strukturi kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec, a analiza kojih je izvršena u petom poglavlju završnog rada.

3.2.1. Računovodstveno praćenje zaliha

Zalihe proizvodnje u toku i gotovih proizvoda čine značajan dio kratkotrajne imovine proizvodnih poduzeća. Računovodstveni tretman zaliha proizvodnje u toku i gotovih proizvoda određen je zasebnim, kako Međunarodnim, tako i Hrvatskim standardom financijskog izvještavanja, MRS 2 Zalihe (za velike poduzetnike i poduzetnike čije dionice ili dužnički vrijednosni papiri su uvršteni ili se obavlja priprema za njihovo uvrštavanje na organizirano tržište vrijednosnih papira) i HSFI 10 Zalihe (za male i srednje poduzetnike). (Hladika 2015).

Premda je definicija zaliha, kao kratkotrajne materijalne imovine utvrđena standardima, zalihe se mogu, s obzirom na reproduksijski ciklus, javiti u više oblika. Gledajući po razredima kontnog plana zalihe mogu pripasti razredu 3 ili razredu 6 sve ovisno o njihovom karakteru. (Orlović 2015: 37)

U trošak zaliha ne smije se zaboraviti uključiti sve troškove nabave, troškove konverzije i druge troškove koji su nastali prilikom dovođenja zaliha na sadašnju lokaciju i sadašnje stanje (točka 10. MRS-a 2 i točka 10.15. HSFI-a 10). Troškovi nabave zaliha sastoje se od kupovne cijene uvećane za sve zavisne troškove. Kupovna cijena je ona cijena koju dobavljač iskazuje na fakturi dok su zavisni troškovi uvozne carine i drugi porezi (trošarine i drugi nepovratni porezi), troškovi prijevoza, manipulativni troškovi i drugi troškovi koji se mogu izravno pripisati nabavi roba, materijala i usluga. Kako trgovački popusti, rabati i slične stavke umanjuju ukupnu kupovnu cijenu zaliha, tako se navedene stavke ne uvrštavaju prilikom utvrđivanja troška nabave. Troškovi konverzije zaliha izravno su povezani s jedinicama proizvodnje i pritom obuhvaćaju troškove izravnog rada te fiksne i varijabilne opće troškove proizvodnje (troškove proizvodne režije) kako je i spomenuto u točki 12. MRS-a 2. Uspoređujući s točkom 10.17. HSFI-a 10, uočava se razlika jer HSFI u trošak konverzije uključuju i vrijednost izravnih sirovina, što kod MSFI-a nije slučaj. (Orlović 2015: 37)

Obračun troškova nabave zaliha materijala i način knjiženja ovisi o tome postoji li jedan ili više računa dobavljača te o tome pojavljuju li se zavisni troškovi nabave. Knjiženje troškova nabave materijala kad postoji samo jedan račun dobavljača ili jedna stavka u računu dobavljača koja se odnosi na kupljeni materijal a nema zavisnih troškova, najjednostavniji je model knjiženja. Naime, u tom slučaju nema potrebe za obračunom troškova nego se nabavna vrijednost izravno knjiži na odgovarajući račun skupine 310 – Sirovine i materijal u skladištu. (Belak, Vudrić 2012: 219).

U nastavku je prikazan najjednostavniji model knjiženja nabave materijala kad postoji samo jedan račun dobavljača, tj. kad nema zavisnih troškova i nije potrebno vršiti obračun nabave.

Primjer 1. Nabava jedne vrste materijala kada postoji jedan račun dobavljača

- 1.) U skladištu je zaprimljen materijal po računu dobavljača u svoti od 15.000,00 kn plus 3.750,00 kn PDV-a.
- 2.) Plaćen je račun dobavljača sa žiro-računa na svoti od 18.750,00 kn.

Knjiženje transakcija prikazano je u dnevniku (prema RRif-ovom kontnom planu).

Tek. br.	Opis	Račun	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Zalihe sirovina i materijala Pretporez po ulaznim računima Dobavljači zaliha <i>Za fakturiranu vrijednost materijal</i>	3100 1400 2200	15.000,00 3.750,00	18.750,00
2.	Dobavljači zaliha Žiro - račun <i>Za plaćenu fakturu dobavljača</i>	2200 1000	18.750,00	18.750,00

Izvor: Belak Vudrić 2012: 219

U nastavku je opisan postupak knjiženja prijenosa gotovih proizvoda iz skladišta u vlastitu prodavaonicu. Navedeni primjer prikazan je kroz knjiženje na kontima prema kontnom planu Hrvatske zajednice računovođa i financijskih djelatnika (Rif).

Poduzetnici koji obavljaju proizvodnu djelatnost, kao što je slučaj s poduzećem Čateks d. d., mogu proizvedene gotove proizvode prodavati preko vlastitih prodavaonica. Gotovi proizvodi na skladištu vode se po trošku proizvodnje, no u prodavaonici na malo gotovi proizvodi se vode po maloprodajnoj cijeni, odnosno prodajnoj cijeni s uračunatom maržom prodavaonice i porezom na dodanu vrijednost. Zbog toga je prije zaduženja prodavaonice za gotove proizvode potrebno sastaviti *kalkulaciju maloprodajne cijene*. (Hladika 2015)

Za evidentiranje gotovih proizvoda u vlastitoj prodavaonici koristi se konto 633 Proizvodi u prodavaonici na kojem se gotovi proizvodi evidentiraju po maloprodajnoj cijeni. Uz navedeni konto, obvezno je vođenje i korektivnih konta: konto 634 Ukalkulirani porez na dodanu vrijednost u vrijednost gotovih proizvoda u vlastitoj prodavaonici i konto 639 Ukalkulirana razlika u cijeni za vlastite proizvode u vlastitoj prodavaonici. (Hladika 2015: 44)

Primjer 2. Prijenos gotovih proizvoda iz skladišta u vlastitu prodavaonicu

Poduzeće ABC d. d. na skladištu gotovih proizvoda ima 250 kom proizvoda čiji je trošak proizvodnje 25.000 kn (trošak proizvodnje po komadu iznosi 100 kn/kom). Iz skladišta se prenosi u vlastitu prodavaonicu 100 kom proizvoda. Gotovi proizvodi se u vlastitoj prodavaonici zadužuju po maloprodajnoj cijeni, a marža prodavaonice iznosi 20 %. Tijekom razdoblja prodano je za gotovinu 50 kom proizvoda.

Kalkulacija maloprodajne cijene:

trošak proizvodnje gotovih proizvoda koji se prenose u vlastitu prodavaonicu	10.000 kn
+ marža prodavaonice (20 %)	2.000 kn
= prodajna cijena bez PDV-a	12.000 kn
+ PDV (25 %)	3.000 kn
= prodajna cijena s PDV-om (maloprodajna cijena)	15.000 kn

(Hladika 2015: 44)

Prijenos gotovih proizvoda iz skladišta u vlastitu prodavaonicu obavlja se na temelju internog dokumenta (otpremnice) te se evidentira smanjenje zaliha gotovih proizvoda (konto 630) u iznosu troškova proizvodnje za predanu količinu gotovih proizvoda u vlastitu prodavaonicu (100 kom x 100 kn/kom) i povećanje proizvoda u prodavaonici (konto 633) gdje se proizvodi zadužuju po maloprodajnoj cijeni (15.000 kn). Također, u evidentiranju prijenosa gotovih proizvoda iz skladišta u vlastitu prodavaonicu koriste se korektivna konta: ukalkulirani PDV (konto 634) na kojem se na potražnoj strani evidentira iznos PDV-a koji je ukalkuliran u vrijednost proizvoda za vlastite proizvode u vlastitoj prodavaonici (konto 639). Knjiženje prodaje evidentira se kao povećanje novca u blagajni (konto 102), povećanje prihoda od prodaje proizvoda u vlastitoj prodavaonici (konto 751) i povećanje obveza za PDV koji je sadržan u prodanim proizvodima. Istovremeno se smanjuju zalihe proizvoda u prodavaonici po maloprodajnoj cijeni (konto 633) te se zadužuje konto troškovi prodanih proizvoda (konto 700). Budući da na kontu troškovi prodanih proizvoda trebaju biti iskazani troškovi proizvoda sadržani u količini gotovih proizvoda koji su prodani u vlastitoj prodavaonici, potrebno je troškove prodanih proizvoda stornirati za ukalkulirani PDV i

ukalkuliranu razliku u cijeni koji su sadržani u maloprodajnoj cijeni prodanih gotovih proizvoda u vlastitoj prodavaonici. (Hladika 2015: 44, 45).

Svi primjeri knjiženja navedeni u nastavku proknjiženi su prema RRif-ovom kontnom planu.

3.2.2. Računovodstveno praćenje potraživanja

Kao primjer računovodstvenog praćenja potraživanja prikazano je potraživanje od kupaca u zemlji, jer je to oblik potraživanja koji se najčešće susreće u poslovanju poduzeća, a na primjeru navedenom kod računovodstvenog praćenja blagajničkog poslovanja može se vidjeti i primjer potraživanja od zaposlenih za troškove službenog putovanja.

Primjer 3. Knjiženja potraživanja od kupaca za prodana dobra

- 1) Poduzeće je isporučilo robu i ispostavilo račun na svotu od 20.000,00 kn + 5.000,00 kn PDV-a.
- 2) Kupac je podmirio račun na svotu od 25.000,00 kn, što se vidi na izvatku sa žiro-računa.

Knjiženje u dnevniku:

Tek.br.	Opis	Konto	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Potraživanja od kupaca za prodana dobra.	1200	25.000,00	
	Prihodi od prodaje robe na veliko	7600		20.000,00
	Obveze za PDV	2400		5.000,00
	<i>Račun kupcu za robu</i>			
2.	Žiro-račun	1000	25.000,00	
	Potraživanja od kupaca	1200		25.000,00
	<i>Naplata računa</i>			

Knjiženje u glavnoj knjizi:

1020 – Potraživanja od kupaca za prodana dobra		1000 – Žiro-račun	
(1) 25.000,00	25.000,00 (2)	(2) 25.000,00	

7600 – Prihodi od prodaje robe na veliko	2400 – Obveze za PDV
20.000,00 (1)	5.000,00 (1)

Izvor: Prilagodba autorice prema Belak, Vudrić 2012

Potraživanja od kupaca iz inozemstva i EU vode se na konto 121, koji se prema RRif-ovom kontnom planu, XX izdanje, analitički dijele na šest analitičkih konta, ovisno radi li se o kupcima dobara, usluga ili prava iz EU ili inozemstva.

3.3. Računovodstveno praćenje kratkotrajne financijske imovine

3.3.1. Primljeni čekovi

Ček je instrument plaćanja i osiguranja plaćanja. Dužnici poduzeća mogu svoje obveze podmirivati čekovima umjesto gotovinskih i virmanskih uplata. Primljene čekove poduzeće knjiži na konto 1140 – Čekovi. Čekovi se podnose na naplatu kod ovlaštene banke zajedno s popisom čekova koji se naplaćuju. Ček se naplaćuje na žiro-račun dužnika ili s tekućeg računa građana ako je riječ o čekovima građana. U trenutku predaje čekova na naplatu odobrava se konto 1140 – Čekovi i zadužuje konto 1149 – Čekovi i mjenice predani za naplatu. Kad se ček naplati po izvratku sa žiro-računa, tereti se konto 1000 – Žiro-račun i odobrava konto 1149. (Belek, Vudrić 2012: 177.). Dvije najčešće vrste čekova koje se vode na konto 1140 – Čekovi su:

- a) obračunski čekovi
- b) čekovi građana koje izdaje poslovna banka

Čekovi građana sve se manje koriste kao sredstvo plaćanja. Većina poslovnih banaka u Republici Hrvatskoj ih više ne izdaje.

Primjer 4. Knjiženje obračunskog čeka

- 1) Poduzeće „Brodoplast“ d. o. o. Split ispostavilo je račun poduzeću „Plovput“ Split za obavljene usluge na svotu od 7.000,00 kn plus 1.750,00 kn PDV-a.
- 2) Poduzeće „Plovput“ svoju je obvezu podmirio bariranim čekom koji glasni na svotu od 8.750,00 kn.
- 3) Poduzeće „Brodoplast“ podnijelo je banci ček na naplatu zajedno s ispunjenom specifikacijom čekova.
- 4) Na izvratku sa žiro-računa vidljivo je da je ček naplaćen.

Tek.br.	Opis	Konto	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Potraživanja od kupaca Prihodi od usluge Obveze za PDV <i>Za račun kupaca „Plovput“ Split</i>	1200 7510 2400	8.750,00	7.000,00 1.750,00
2.	Čekovi Potraživanja od kupaca <i>Podmirenje računa „Plovput“ čekom</i>	1140 1200	8.750,00	8.750,00
3.	Čekovi i mjenice dani na naplatu Čekovi <i>Čekovi predani na naplatu</i>	1149 1140	8.750,00	8.750,00
4.	Žiro-račun Čekovi i mjenice dani na naplatu <i>Naplata čeka-izvadak</i>	1000 1149	8.750,00	8.750,00

Knjiženje u glavnoj knjizi:

1200 – Potraživanja od kupaca

(1) 8.750,00	8.750,00 (2)

1149 - Čekovi i mjenice dani na naplatu

(3) 8.750,00	8.750,00 (4)

1140 – Čekovi

(2) 8.750,00	8.750,00 (3)

7510 – Prihodi od usluga

	7.000,00 (1)

2400 – Obveze za PDV		1000 – Žiro-račun	
	1.750,00 (1)	(4) 8.750,00	

Izvor: Belak , Vudrić 2012: 178

Osim obračunskih čekova, na tržištu djeluju i čekovi građana. Čekove građana dobivaju poduzeća od građana koji im na taj način plaćaju robu u maloprodaji ili obavljene usluge. Čekove građana poduzetnik podnosi na naplatu poslovnoj banci zajedno sa specifikacijom čekova koji se naplaćuju i nalogom za naplatu. Nalog za naplatu ispostavlja se na teret žiro-računa banke koja ga je izdala, a u korist vlastitog žiro-računa. (Belak, Vudrić 2012: 178).

U platnom prometu može se kao sredstvo plaćanja i osiguranja plaćanja koristiti i mjenica. Mjenica je isprava dana u zakonskom obliku u kojoj se neka osoba pod mjeničnom strogosti obvezuje da će platiti određenu svotu novaca. (Belak, Vudrić 2012: 180).

3.3.2. Dani kratkoročni zajmovi

Dani kratkoročni zajmovi predstavljaju kratkoročne plasmane drugim poduzećima, bankama i drugim pravnim osobama te građanima u zemlji i inozemstvu. Dani zajmovi za poduzeće ne predstavljaju trošak ni rashod nego odljev novca. (Belak, Vudrić 2012: 181)

3.4. Računovodstveno praćenje novca

Računovodstveno praćenje novca vrši se na računima razreda 1 računskog (kontnog) plana. Novac čini novac na žiro-računu, akreditivi, novac u blagajni, novac na deviznom računu i slično.

3.4.1. Platni promet putem žiro-računa

Osim u iznimnim slučajevima, ukupna plaćanja među poduzetnicima obavljaju se pretežno putem žiro-računa. Na žiro-račun može se polagati gotovina ili se s njega može podizati gotovina za plaćanje u gotovom novcu putem blagajne. (Belak Vudrić 2012:167)

Primjer 5. Isplata i naplata preko žiro-računa

- 1.) Poslovna jedinica banke naplatila je naknadu za svoje usluge izravno sa žiro-računa u svoti od 37,05 kn.
- 2.) Poduzeće „Laguna trade“ platilo nam je račun u svoti od 2.017,87 kn.

Knjiženje u dnevniku:

Tek. Br.	Opis	Konto	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Naknada banci Žiro-račun <i>Plaćanje naknade banci</i>	4650 1000	37,05	37,05
2.	Žiro-račun Potraživanja od kupaca <i>Naplata fakture kupaca „Laguna trade“</i>	1000 1200	2.017,87	2.017,87

Knjiženje u glavnoj knjizi:

1000 – Žiro-račun		1200 – Potraživanja od kupaca	
S ⁰ 1. 584, 28	37,05 (1)	S ⁰ 2.017,87	2.017,87 (2)
(2) 2. 017, 87			
4650 – Naknada banci			
(1) 37,05			

Izvor: Belak, Vudrić 2012: 169

3.4.2. Žiro-račun prijelazni konto

Kad su u odnosu dva novčana konta (kao što su *žiro-račun i blagajna*) pri knjiženju njihova odnosa rabi se jedan pomoćni odnosno privremeni konto koji se zove *Žiro-račun prijelazni konto*. Taj pomoćni konto treba nam zbog toga što se blagajna zaključuje pomoću svoje vlastite dokumentacije i u trenutku kada se zaključuje blagajna nije potvrđeno je li podignut ili položen novac na žiro-račun. (Belak, Vudrić 2012: 171)

Primjer 6. Podizanje gotovine sa žiro-računa i uplate u blagajnu

- 1) Podigli smo sa žiro-računa 12.000,00 kn i uplatili u blagajnu.
- 2) Sutradan je stigao izvadak sa žiro-računa kojim je potvrđeno da je postignuta gotovina u svoti od 12.000,00 kn.

Knjiženje u dnevniku:

Tek br.	Opis	Konto	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Blagajna Prijelazni žiro-račun Uplata u blagajnu sa žiro-računa	1020 1009	12.000,00	12.000,00
2.	Prelazni žiro-račun Žiro-račun Podignuta gotovina za potrebe blagajne, izvadak br.37	1009 1000	12.000,00	12.000,00

Knjiženje u glavnoj knjizi:

1000 – Žiro-račun		1009 – Prijelazni Žiro-račun	
S ⁰ XXXX	12.000,00 (2)	(2) 12.000,00	12.000,00 (1)
1020 – Blagajna			
(1) 12.000,00			

Izvor: Prilagođeno prema Belak, Vudrić 2012

3.4.3. Blagajničko poslovanje

Blagajničko poslovanje obuhvaća čuvanje i promet gotovim novcem, vrijednosnim papirima i vrijednosnicama koje se izjednačavaju s gotovinom. (Belak, Vudrić 2012: 173)

Primjer 7. Knjiženje prometa blagajne

- 1) Nalogom za isplatu podignuta je gotovina sa žiro-računa u svoti od 4.000,00 kn i uplaćena u blagajnu.
- 2) Ivi Iviću isplaćen je predujam za službeni put u svoti od 2.000,00 kn.
- 3) Maji Majić isplaćen je predujam u svoti od 500,00 kn za troškove nabave uredskog materijala koji se plaćaju gotovinom.
- 4) Stigao je izvadak sa žiro-računa kojim je potvrđeno da je podignuta gotovina u svoti od 4.000,00 kn.
- 5) Ivo Ivić podnio je blagajni obračun putnog naloga na svotu od 2.300,00 kn. Iz blagajne mu je isplaćeno 300,00 kn, za koliko troškovi prekoračuju predujam.
- 6) Maja Majić podnijela je blagajni obračun troškova plaćenih gotovinom u svoti od 300,00 kn + 75,00 kn PDV. 125,00 kn je vraćeno u blagajnu.
- 7) Svota od 1.000,00 kn isplaćena je iz blagajne i položena na žiro-račun.
- 8) Stigao je izvadak sa žiro-računa br. 14, kojim je potvrđen polog gotovine u svoti od 1.000,00 kn.

Knjiženja u dnevniku:

Tek.br.	Opis	Konto	Svota	
			Duguje	Potražuje
1.	Blagajna Prijelazni Ž-R <i>Uplata u blagajnu gotovine sa žiro-računa</i>	1020 1009	4.000,00	4.000,00
2.	Potraživanja za isplaćeni predujam službenog puta Blagajna <i>Isplata akontacije Ivi Iviću</i>	1301 1020	2.000,00	2.000,00
3.	Potraživanja od djelatnika za nabavu u gotovini Blagajna <i>Isplata akontacije za troškove Maji Majić</i>	1302 1020	500,00	500,00
4.	Prijelazni žiro-račun Žiro račun <i>Izvadak žiro-računa</i>	1009 1000	4.000,00	4.000,00

5.	Troškovi dnevnica za službena putovanja Potraživanja za isplaćeni predujam službenog puta Blagajna <i>Obračun putnog naloga – Ivo Ivić</i>	4600 1301 1020	2.300,00	2.000,00 300,00
6.	Papir, pisaće vrpce, olovke itd. Pretporez Potraživanja od djelatnika za nabavku u gotovini Blagajna <i>Obračun troškova za nabavu u gotovini</i>	4010 1401 1302 1020	300,00 75,00 125,00	500,00
7.	Prijelazni žiro-račun Blagajna <i>Isplata iz blagajne i polog na žiro-račun</i>	1009 1020	1.000,00	1.000,00
8.	Žiro-račun Prijelazni žiro-račun <i>Izvadak br.14.</i>	1000 1009	1.000,00	1.000,00

Knjiženje u glavnoj knjizi:

1020 - Blagajna

(1) 4.000,00	2.000,00 (2)
(6) 125,00	500,00 (3)
	300,00 (5)
	1.000,00 (7)

1000 - Žiro-račun

S ⁰ XXXXX	4.000,00 (4)
(8) 1.000,00	

1302 - Potraživanja od djelatnika

(3) 500,00	500,00 (6)

4010- Papir, pisaće vrpce, olovke itd.

(6) 300,00	

1301- Potraživanja za isplaćeni predujam službenog puta

(2) 2.000,00	

4600 - Troškovi dnevnice za službeno putovanje

(6) 2.300,00	

1009 - Prijelazni Žiro-račun

(4) 4.000,00	4.000,00 (1)
(7) 1.000,00	1.000,00 (8)

1400 - Pretporez

(6) 75,00	

Izvor: Belak, Vudrić 2012: 175

4. ULOGA RAČUNOVODSTVENOG EVIDENTIRANJA I ANALIZE KRATKOTRAJNE IMOVINE U POSLOVNOM ODLUČIVANJU

Računovodstvo omogućava provođenje zakonima i ostalim propisima propisanih postupaka evidentiranja poslovnih transakcija, sastavljanje financijskih izvještaja i pružanje računovodstvenih informacija raznim korisnicima unutar i izvan poduzeća. Korisnici financijskih izvještaja i ostalih računovodstvenih informacija su sadašnji i potencijalni investitori, zaposlenici, dobavljači, ostali vjerovnici, kupci, vlade i njihove agencije, te javnost. Važnost računovodstva i računovodstvenih informacija za svakog od korisnika financijskih izvještaja prikazana je u nastavku.

- a) **Ulagači (investitori).** Ulagači rizičnog kapitala i njihovi savjetnici zabrinuti su zbog rizika koji je svojstven ulaganjima te prihodima od tih ulaganja. Oni trebaju informacije koje im pomažu utvrditi trebaju li kupiti, držati ili prodati ulaganja. Dioničari su također zainteresirani za informaciju koja im omogućuje procijeniti sposobnost poduzeća da isplati dividende.
- b) **Zaposlenici.** Zaposlenici i njihove predstavničke grupe zainteresirani su za informaciju koja im omogućuje procjenu sposobnosti poduzeća da osigura nagrađivanje, mirovinska prava i sigurnost zapošljavanja.
- c) **Zajmodavci i kreditori.** Zajmodavci i kreditori zainteresirani su za informacije koje im omogućuju da procjene hoće li njihovi zajmovi ili krediti, i kamate koje idu uz njih, biti pravodobno plaćeni.
- d) **Dobavljači i ostali vjerovnici.** Dobavljači i ostali vjerovnici zainteresirani su za informacije koje im omogućuju da odrede hoće li svota koju im se duguje biti pravodobno plaćena. Vjerovnici su zainteresirani za poslovanje poduzeća, vjerojatno za kraće razdoblje nego zajmodavci, osim ako su kontinuirano upućeni za poduzeće kao njihovog glavnog kupca.

- e) Kupci. Kupci su zainteresirani za informacije o nastavku poslovanja poduzeća, posebice kad imaju dugoročne poslovne odnose s njim ili su ovisni o poslovanju tog poduzeća.
- f) Vlade i njihove agencije. Vlade i njihove agencije zainteresirani su za pošteno poslovanje poduzeća i pravilnu naplatu porez. Oni također zahtijevaju informacije u svrhu reguliranja aktivnosti poduzeća, određivanja poreznih politika te kao osnovicu za statistiku nacionalnog dohotka i sličnih statistika.
- g) Javnost. Poduzeću utječu na pojedince u javnosti na različite načine. Poduzeća, primjerice mogu značajno pridonijeti lokalnom gospodarskom razvoju na mnogo načina, uključujući zapošljavanje većeg broja ljudi te brigu nad lokalnim opskrbljivačima. Financijski izvještaji mogu pomoći javnosti pružajući joj informacije o trendovima i prosperitetu poduzeća te o rasponu njegovih aktivnosti. (Belak, Vudrić 2012: 23)

Osim za navedene korisnike računovodstvenih informacija i evidentiranja, evidentiranje je iznimno važno za samo poduzeće. Računovodstveno evidentiranje omogućava analizu financijskih izvještaja, analizu tržišnih pokazatelja i utvrđivanje ključnih pokazatelja. Računovodstveno evidentiranje kratkotrajne imovine predstavljaju bitnu sastavnicu svakog poslovnog procesa. Podatci o kratkotrajnoj imovini su vrlo važni pokazatelji funkcioniranja proizvodnih poslovnih procesa te je zbog toga zadaća računovodstva da takve podatke osigura u poslovnim knjigama, te da se na temelju njih sastavljaju potrebna financijska izvješća. Ti podatci su iznimno važni za provođenje politike upravljanja zalihama te za razna izvješća o poslovanju. Upravo zbog tih golemih potreba za raznim podacima, računovodstvo osigurava trostruke evidencije o kratkotrajnoj imovini koje mogu biti vođene u glavnom knjigovodstvu, analitičkim knjigovodstvima te pomoćnim knjigovodstvenim evidencijama.

Računovodstveno evidentiranje poslovnih transakcija omogućava sastavljanje financijskih izvještaja, a samim time i analiziranje istih i izračun i analizu financijskih pokazatelja. Analiza financijskih izvještaja i drugih računovodstvenih informacija omogućuje utvrđivanje i procjenu financijskog stanja i kretanja određenog poduzeća i procjenu njegovih

budućih poslovnih mogućnosti. Pokazatelji na temelju kojih se vrši analiza za utvrđivanje poslovne sposobnosti poduzeća su sljedeći:

- 1) Pokazatelji likvidnosti
- 2) Pokazatelji zaduženosti
- 3) Pokazatelji aktivnosti
- 4) Pokazatelji ekonomičnosti
- 5) Pokazatelji profitabilnosti
- 6) Pokazatelji investiranja

Pokazatelj koji je iznimno važan za svako poduzeće je koeficijent likvidnosti. Značenje dobre likvidnosti je u tome što smanjuje rizik od mogućeg financijskog sloma poduzeća. Pokazatelji likvidnosti upućuju na aktivnosti koje treba poduzimati u poslovanju kako poduzeće ne bi ostalo bez gotovine, što bi moglo uzrokovati blokadu računa i isporuke od dobavljača. (Belak 2014: 130).

Kapital ima velik utjecaj na likvidnost poduzeća. Kapital je vlastiti izvor financiranja imovine i izračunava se kao ostatak imovine poduzetnika nakon odbitka svih njegovih obveza i predstavlja najkvalitetniji izvor financiranja, budući da ne stvara dodatne troškove, tj. troškove kamata koje poduzeće ima pri financiranju iz tuđih izvora. Kapital je osnovni preduvjet obavljanja poduzetničke djelatnosti. Od iznimne je važnosti sposobnost financiranja imovine kako dugotrajne tako i kratkotrajne.

Kratkotrajnu imovinu treba financirati iz kratkoročnih izvora, a dugotrajnu imovinu iz dugoročnih izvora financiranja. Kratkotrajna se imovina može financirati iz različitih izvora. Prilikom utvrđivanja strukture kratkoročnih izvora financiranja potrebno je razmotriti sve dostupne kratkoročne izvore financiranja i odrediti kombinaciju kratkoročnih izvora koja je najprimjerenija s aspekta troškova financiranja, solventnosti i profitabilnosti. Kratkoročni izvori financiranja mogu biti spontani te ugovoreni ili vanjski kratkoročni izvori. Obveze prema dobavljačima i akumulirani rashodi predstavljaju spontane izvore financiranja jer nastaju iz svakodnevnih poslovnih transakcija poduzeća, a njihova je veličina ovisna o razini poslovanja poduzeća. Ugovoreni ili vanjski izvori kratkoročnog financiranja koji se sastoje od određenih kredita s tržišta novca, neosiguranih i osiguranih zajmova, nisu automatski, već se

moraju planirati. Neosigurani bankarski krediti jedan su od najvažnijih ugovorenih izvora kratkoročnog financiranja. Ovi se krediti dodjeljuju na osnovi dobrog kredibiliteta zajmoprimca bez da zajmoprimac ponudi ikakvo posebno jamstvo zajmodavcu. (Kontuš, 2011: 446)

Korištenje kratkoročnih izvora financiranja za financiranje stalne kratkotrajne imovine i dugotrajne imovine nije prihvatljivo s aspekta održavanja likvidnosti te je stalnu kratkotrajnu i dugotrajnu imovinu potrebno financirati iz dugoročnih izvora. (Kontuš 2011: 447)

Uvjeti za održanje stalne likvidnosti stvaraju se postizanjem i održavanjem pozitivne bilančne neravnoteže kod koje je kratkotrajno imovina veća od kratkoročnih obveza te se tada dio kratkotrajno vezane imovine, odnosno stalna kratkotrajna imovina, financira iz odgovarajućih dugoročnih izvora, što poduzeću pruža sigurnost u održavanju likvidnosti. (Kontuš 2011: 447 prema Marković, I.: *Financiranje Teorija i praksa financiranja trgovačkih društava*, RRiF, Zagreb, 2000., p. 255.

Analizom pojedinih pozicija bilance, kao temeljnog financijskog izvještaja koji prikazuje vrijednost i strukturu kratkotrajne imovine, moguće je uočiti povećanja i smanjenja vrijednosti te promjene u strukturi kratkotrajne imovine i donijeti zaključke o njezinu udjelu u ukupnoj imovini poduzeća te načinima (izvorima) njezina financiranja kroz određeni vremenski period poslovanja poduzeća, kako bi se donijeli zaključci o razlozima tih povećanja i smanjenja i njihovim utjecajima te povezanosti s ostvarenim financijskim rezultatima poduzeća, a sa svrhom uklanjanja poremećaja u poslovanju i planiranja poslovanja u budućnosti.

Računovodstveno evidentiranje kratkotrajne imovine omogućava sastavljanje financijskih izvještaja i podlogu za izračun i analizu financijskih pokazatelja na temelju kojih je moguće utvrditi efikasnost upravljanja kratkotrajnom imovinom u poslovnom procesu te tako uočiti poslovne poremećaje, kao što je npr. nepotrebna količina zaliha na skladištu, niski koeficijenti obrtaja zaliha, otežana naplata potraživanja, nedostatak financijskih sredstava i neusklađenost između rokova plaćanja obveza i naplate potraživanja od kupaca, preveliko i neadekvatno financiranje i zaduživanje, neekonomičnost poslovanja i slično, što ima utjecaj na troškove poslovanja i uspješnost poslovanja poduzeća.

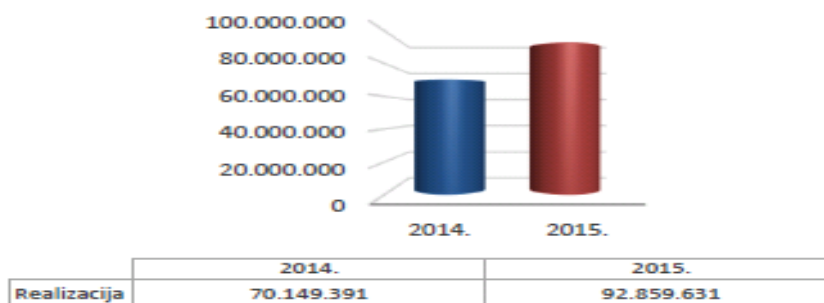
5. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE I ANALIZA KRATKOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU PODZEĆA ČATEKS d. d. ČAKOVEC

5.1. Karakteristike i ostvareni rezultati poslovanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Čateks je dioničko društvo za proizvodnju tkanine, umjetne kože, kućanskog rublja i proizvoda za šport i rekreaciju. Društvo je osnovano 1874. godine, a registrirano je kod Trgovačkog suda u Varaždinu od 30. listopada 1992. godine. Proizvodnja je podijeljena u tri proizvodna centra: Tekstil, Politeks, Konfekcija. (Čateks d. d. Čakovec, Godišnji izvještaj za 2015: 4)

Iz Godišnjeg izvještaja za 2015. godinu vidljivo je da je poduzeće Čateks d. d. u 2015. godini ostvarilo pozitivan financijski rezultat, čime je prekinut dugi niz godina poslovanja s gubitkom, što se može djelomično smatrati i posljedicom tržišno-orijentiranog restrukturiranja u koje je tvrtka krenula 2013. godine. Također se navodi da svi ključni pokazatelji pokazuju snažan rast poslovanja u svim segmentima i na svim tržištima pa su tako ukupni prihodi iznosili 94.579.117 kuna te su veći u odnosu na 2014. godinu za 32,2 %, dok su ukupni rashodi iznosili 92.180.290 kn i veći su u odnosu na 2014. za 18 %. Na snažan rast prihoda najviše je utjecao rast prihoda od prodaje od 32,1 % u odnosu na 2014. Nominalno, prihodi od prodaje iznosili su 92.976.604 kn, s udjelom u ukupnim prihodima od 98,3%. Ukupni izvoz u 2015. godini iznosio je 51.857.887 kn, što je za 30 % više u odnosu na 2014. Udio izvoza u ukupnim prihodima od prodaje iznosio je 55,8 %, dok je udio izvoza u ukupnim prihodima iznosio 54,8%. Ostvareni prihodi u 2015. godini prikazani su na grafikonu 1.

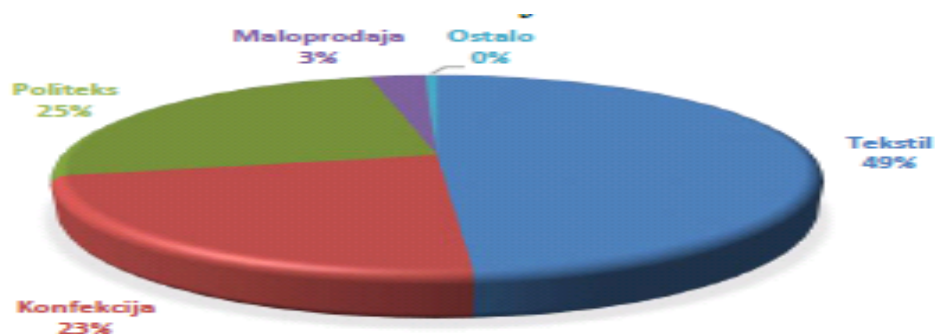
Grafikon 1. Ukupna neto-realizacija u 2015. godini (u kunama)

Izvor: Čateks d. d., Godišnji izvještaj za 2015.: 8

Porast proizvodnje u prvom redu posljedica je rasta potražnje na inozemnom tržištu te na domaćem tržištu posebno u segmentu vojnog i policijskog programa i prodaje medicinskog programa na inozemnom tržištu.

Grafikon 2. Struktura realizacije

Izvor: Čateks d. d. Čakovec, Godišnje izvješće za 2015: 9

Financijski izvještaji Društva sastavljeni su sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), a što je u skladu s čl. 13. st. 2. Zakona o računovodstvu (NN 109/07.). Sastavljanje financijskih izvještaja sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI) zahtijeva upotrebu određenih ključnih računovodstvenih procjena. To od Uprave zahtijeva da se služi prosudbama u procesu primjene računovodstvenih politika Društva. Procjene i s njima povezane pretpostavke temelje se na povijesnom iskustvu i raznim ostalim čimbenicima za koje se smatra da su razumni u danim okolnostima, rezultat kojih čini polazište za stvaranje prosudbi o vrijednosti imovine i obveza koje se ne mogu dobiti iz drugih izvora. (Čateks, d. d. Čakovec, Godišnji izvještaj za 2015: 21).

5.2. Računovodstveno praćenje kratkotrajne imovine u poduzeću Čateks d. d. Čakovec

5.2.1. Računovodstveno praćenje zaliha

Zalihe sirovina, materijala, trgovačke robe, rezervnih dijelova, sitnog inventara, ambalaže, autoguma, nedovršenih proizvoda i gotovih proizvoda iskazuju se u poslovnim

knjigama temeljem odredbi MRS 2 – Zalihe, odnosno po trošku nabave ili po neto vrijednosti koja se može realizirati ovisno o tome koja je vrijednost niža. Kalkulacijom troškova nabave sirovina, materijala, trgovačke robe, rezervnih dijelova, sitnog inventara, ambalaže, auto guma obuhvaćaju se ovi elementi:

1) Troškovi nabave

- a. kupovna cijena,
- b. uvozne carine i trošarina,
- c. nepovratni porezi,
- d. špediterski troškovi, te
- e. ostali troškovi koji se mogu pripisati nabavi do dovođenja robe na skladište.

2) Umanjenje troškova nabave

- a. diskonti, rabati i subvencije

3) (I. – II.) Trošak nabave zaliha

Troškovi koji nastaju pri prodaju i otpremi robe od skladišta do kupca, ukoliko se posebno ne zaračunavaju kupcima, terete redovne troškove poslovanja. Sitan inventar, ambalaža i auto gume u upotrebi mogu se uključiti u troškove kad im je pojedinačna vrijednost niža od 3.500 kuna, a uvijek kraći od jedne godine i to metodom jednokratnog otpisa. Troškovi posudbe (kamate i drugi troškovi u svezi s posudbom izvora financiranja zaliha) evidentiraju se kao rashodi razdoblja u kojem su nastali. Nedovršena proizvodnja i gotovi proizvodi u toku godine iskazuju se po planskim – standardnim troškovima proizvodnje, s time da se godišnjim obračunom direktnih troškova proizvodnje i indirektnih troškova proizvodnje (fiksni i varijabilni opći troškovi) utvrđuje stvarna vrijednost zaliha. Zalihe trgovačke robe u prodavaonicama iskazuju se po prodajnim cijenama s uključenom razlikom u cijeni i porezom na dodanu vrijednost (tzv. metoda trgovine na malo). Prilikom prodaje ovih zaliha, trošak zaliha se utvrđuje na načina da se od prodajne cijene oduzme porez na dodanu vrijednost i uračunata marža. Roba koja se pri manipulaciji i skladištenju ošteti, kao i roba koja izgubi uporabnu vrijednost utvrđuje se putem inventurnih postupaka ili posebnih povjerenstava te uz odobrenje odgovorne osobe, a u visini dopuštenih otpisa propisa od Hrvatske gospodarske komore i odobrenja Porezne uprave otpisuje se na teret redovnih troškova poslovanja. Prodajna cijena trgovačke robe utvrđuje se temeljem prodajnih kalkulacija. Smanjenje vrijednosti zaliha provodi se na teret rashoda tekućeg razdoblja i to na osnovi procjene o oštećenosti, dotrajalosti zaliha, te u slučajevima kada je nadoknadiva vrijednost (vrijednost

koja se može realizirati prodajom ili uporabom tih zaliha) manja od nabavne vrijednosti. U slučaju usporenog koeficijenta obrtaja, provodi se smanjenje vrijednosti zaliha i to temeljem procjene Uprave. Kada prestanu okolnosti koje su djelovale na smanjenje vrijednosti zaliha, vrijednost zaliha se treba povećati najviše do troška nabave, odnosno do vrijednosti koja se može realizirati. (Čateks d. d. Čakovec, Godišnji izvještaj za 2015, Bilješke uz financijske izvještaje: 16)

5.2.2. Računovodstveno praćenje kratkoročnih potraživanja

Potraživanja se u poslovnim knjigama iskazuju temeljem MRS 21 – Potraživanja a čine ih potraživanja od kupaca, države, zaposlenih i drugih pravnih i fizičkih osoba, a iskazuju se u poslovnim knjigama na temelju uredne isprave o nastanku poslovnog događaja i podataka o njenoj vrijednosti. Potraživanja od kupaca iz inozemstva izražena u ispravi u inozemnim sredstvima plaćanja iskazuju se i u hrvatskoj valutnoj jedinici preračunatoj po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan evidentiranja potraživanja. Prilikom naplate potraživanja nastale razlike s naslova tečajnih razlika knjiže se u korist prihoda ili na teret troškova Društva. Otvorena potraživanja od kupaca iz inozemstva na dan zaključivanja bilance (31.12.) svode se po srednjem tečaju HNB-a na bilančnu vrijednost, a nastale razlike knjiže se u korist prihoda ili terete rashode razdoblja. Povećanje potraživanja za kamatu utemeljuje se na ugovoru i obračunima zateznih kamata po zakonskoj stopi. Usklađivanje vrijednosti potraživanja obavlja se temeljem saznanja da potraživanje nije u roku naplaćeno, odnosno da je nenaplativo i da je utuženo. Odluku o usklađivanju vrijednosti potraživanja donosi Uprava. Potraživanja nad kojima su pokrenuti sudski postupci, otpisuju se na teret rashoda razdoblja ostalih troškova poslovanja. (Čateks d. d. Čakovec, Godišnji izvještaj za 2015, Bilješke uz financijske izvještaje: 17)

5.2.3. Računovodstveno praćenje kratkotrajne financijske imovine

Kratkotrajna financijska ulaganja do jedne godine iskazuju se u poslovnim knjigama po trošku ulaganja. Vrijednost se utvrđuje za svako pojedino ulaganje. Na dan izrade financijskih izvještaja za 2015. ova se ulaganja evidentiraju u skladu s odredbama MRS 39 –

Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje, odnosno dijele se na četiri skupine financijskih instrumenata:

1. financijska imovina namijenjena trgovanju,
2. ulaganja koja se drže do dospijeca,
3. zajmovi i potraživanja
4. financijska imovina raspoloživa za prodaju.

Na svaki dan bilance Uprava provjerava klasifikaciju cjelokupne pozicije kratkotrajne financijske imovine. (Čateks d. d. Čakovec, Godišnji izvještaj za 2015, Bilješke uz financijske izvještaje: 17)

5.2.4. Računovodstveno praćenje novca u banci i blagajni

Imovina u obliku novca iskazuje se u nominalnoj vrijednosti izraženoj u hrvatskoj valutnoj jedinici (HRK). Devizna sredstva u bankama iskazuju se u hrvatskoj valutnoj jedinici primjenom srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke (HNB) na dan Bilance. Tečajne razlike proizašle s naslova uskladbe deviznih sredstava sa srednjim tečajem HNB-a evidentiraju se kao prihodi/rashodi tekućeg razdoblja u skladu s odredbama MRS 21 – Učinci promjena tečaja stranih valuta. (Čateks d. d. Čakovec, Godišnji izvještaj za 2015, Bilješke uz financijske izvještaje: 18)

U nastavku će biti prikazana horizontalna i vertikalna analiza kratkotrajne imovine Čateks d. d. Čakovec te izračun, prikaz i analiza financijskih pokazatelja.

Analiza financijskih izvještaja stvara, dakle, informacijsku podlogu za potrebe upravljanja tj. odlučivanja. Analiza financijskih izvještaja, prema tome, osigurava informacije kao temeljni input na osnovi koga je moguće promišljanje i prosuđivanje poslovanja poduzeća u svrhu donošenja odluka, tj. upravljanja. (Žager, Žager 1999: 157). Glavni nedostatak analize financijskih izvještaja je u tome što ona obuhvaća samo financijske podatke pa te informacije nisu sveobuhvatne.

Proces analize financijskih izvještaja provodi se na više načina, ali se svi temelje na raščlanjivanju i uspoređivanju, a osnovna podjela tih postupaka je na horizontalnu i vertikalnu

analizu i analizu putem pokazatelja. Navedeni postupci i analize korišteni su i pri analizi kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec.

5.3. Horizontalna analiza kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Horizontalnom analizom nastoje se uočiti tendencija i dinamika promjena pojedinih pozicija temeljnih financijskih izvještaja. Na temelju uočavanja tih promjena prosuđuje se kakva je uspješnost i sigurnost poslovanja promatranog poduzeća. Komparativni financijski izvještaji koji služe kao podloga za provedbu horizontalne analize mogu se razmatrati u kontekstu uspoređivanja. (Žager, Sever Mališ 2013: 95). Obično se uspoređuju dvije ili više godina ili dva ili više obračunskih razdoblja ili ostvareni rezultati u odnosu na planirane veličine. Podatci iz financijskih izvještaja, u našem slučaju uglavnom bilance, uspoređuju se pomoću serije baznih indeksa. Pozicije u financijskim izvještajima moraju biti usporedive i pružati informacije za tekuću i prethodnu godinu, a HSFI jasno definiraju da se izgled i stavke bilance ne smiju mijenjati iz godine u godinu kako bi se podatci iskazani u istima mogli uspoređivati. Ovom analizom uočava se dinamika promjena pojedinih pozicija financijskih izvještaja između više godina, izraženo u apsolutnom i relativnim iznosima.

U završnom radu prikazana je horizontalna analiza bilance Čateks d. d. Čakovec za vremensko razdoblje od 2013. do 2015. godine.

5.3.1. Horizontalna analiza zaliha

Zalihe se iskazuju po trošku nabave ili neto očekivanoj prodajnoj vrijednosti, ovisno o tome koja je niža. Trošak nabave sadrži sve troškove vezane za nabavu i izračunava se na temelju ponderiranih prosječnih nabavnih cijena. Neto ostvariva vrijednost predstavlja procjenu prodajne cijene u redovnom tijeku poslovanja umanjenu za varijabilne troškove prodaje. Prema potrebi obavlja se ispravak vrijednosti oštećenih zaliha, te zaliha kojima je prošao rok upotrebe. Nabavnu vrijednost zaliha sirovina i materijala, te rezervnih dijelova čini cijena po obračunu dobavljača uvećana za zavisne troškove, a obračun troškova provodi se

primjenom ponderiranih prosječnih cijena. Sitni inventar otpisuje se u cijelosti prigodom kupnje, stavljanja u uporabu. Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda vode se po trošku nabave i troškovima konverzije potrebnim da se iste dovedu u sadašnje stanje i na sadašnju lokaciju. U 2014. i 2015. godini u vrijednosti zaliha sadržani su slijedeći troškovi: troškovi nabavke direktnog materijala i direktni rad, te opći troškovi proizvodnje, koji uključuju varijabilne troškove (struje, plina, vode i sl.), te fiksne troškove (amortizaciju, održavanje, plaće izrade i sl.), a ovisno o korištenju kapaciteta. (Godišnji izvještaj 2015; Godišnje izvješće 2015: 25)

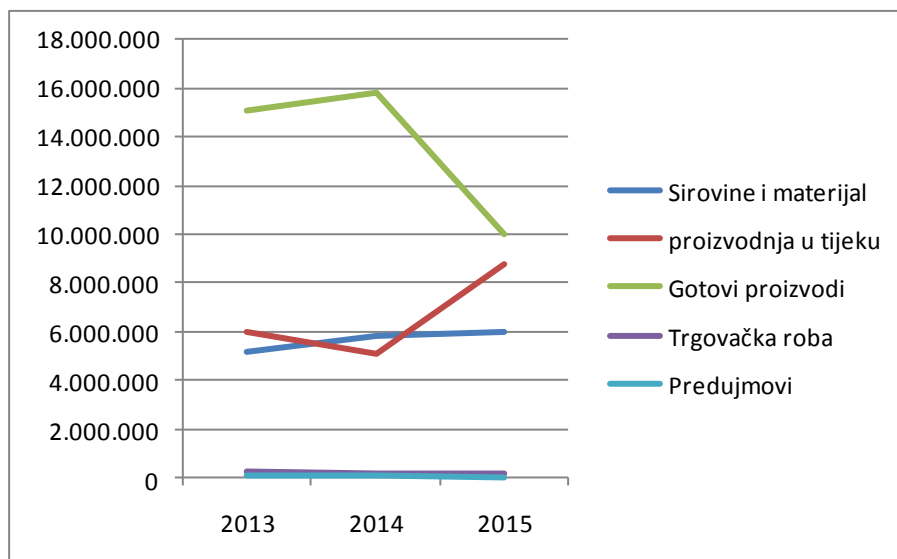
Tablica 1. Horizontalna analiza zaliha poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Opis (vrijednosti su izražene u kunama)	2013.	2014.	Indeks 14/13	2015.	Indeks 15/14
<i>Kratkotrajna imovina</i>	38.247.769	36.541.451	95,5	37.489.350	102,67
ZALIHE	26.562.031	27.045.396	101,8	24.913.457	92,12
<i>Sirovine i materijal</i>	5.176.152	5.866.035	113,3	5.971.609	101,80
<i>Proizvodnja u tijeku</i>	6.017.668	5.074.525	84,3	8.737.113	172,18
<i>Gotovi proizvodi</i>	15.061.389	15.827.624	105,1	10.004.369	63,21
<i>Trgovačka roba</i>	221.775	192.168	86,6	200.366	104,27
<i>Predujmovi</i>	85.044	85.044	100,0	0	0,00
<i>Dugotrajna imovina namijenjena prodaji</i>	-	-		0	
<i>Biološka imovina</i>	-	-		0	

Izvor: Izrada autorice na temelju Godišnjeg izvještaja poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015.

Horizontalnom analizom možemo zaključiti da ukupna kratkotrajna imovina Čateks d. d. Čakovec u 2014. godini ima manju vrijednost nego li u 2013. godini, dok je u 2015. godini njezina vrijednost povećana u odnosu na 2014. godinu.

Grafikon 3. Zalihe poduzeća Čateks d. d. Čakovec
(Vrijednosti su izražene u kunama)

Izvor: Izrada autorice (Excel) na temelju tablice 1

Prva skupina koja čini kratkotrajnu imovinu su zalihe. Zalihe su u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu povećane za 1,8 % dok je u 2015. godini vrijednost zaliha znatno smanjena u odnosu na 2014. godinu. Vrijednost sirovina i materijala je u 2014. godini povećana za 13,3 % u odnosu na 2013., dok je u 2015. godini ostvareno znatno manje povećanje vrijednosti istih u odnosu na 2014. godinu te ono iznosi samo 1,80 %. Vrijednost proizvodnje u tijeku u 2014. u odnosu na 2013. godinu je znatno manja, ali je 2015. u odnosu na 2014. ekstremno povećana za čak 72,18 %. Vrijednost gotovih proizvoda povećana je za 5,1 % u 2014. u odnosu na 2013., dok je u 2015. znatno smanjena, za čak 36,79 %, u odnosu na stanje u 2014 godini. Trgovačka roba ima znatno manju vrijednost u 2014. godini nego u 2013. godini, dok je u 2015. u odnosu na 2014. vidljivo minimalno povećanje. Vrijednosti predujmova u 2014. i u 2013. bile su skoro identične, a u 2015. nije moguća usporedba s 2014. godinom, jer predujmovi u 2015. ne postoje.

5. 3.2. Horizontalna analiza potraživanja

Kratkotrajna potraživanja društva Čateks d. d. Čakovec čine potraživanja od kupaca, potraživanja od zaposlenih, potraživanja od države i drugih institucija te ostala potraživanja.

Potraživanja od kupaca početno se priznaju po fer vrijednosti, umanjeno za ispravak vrijednosti. Ispravak vrijednosti potraživanja od kupaca provodi se kada postoje objektivni dokazi da Društvo neće moći naplatiti sva svoja potraživanja u skladu s dogovorenim uvjetima. Značajne financijske poteškoće dužnika, vjerojatnost dužnikovog stečaja, te neizvršenje ili propusti u plaćanjima, smatraju se pokazateljima umanjenja vrijednosti potraživanja od kupaca. Iznos ispravka vrijednosti utvrđuje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti i nadoknadivog iznosa potraživanja, a predstavlja sadašnju vrijednost očekivanih novčanih priljeva. (Godišnji izvještaj 2015; Godišnje izvješće 2015: 25)

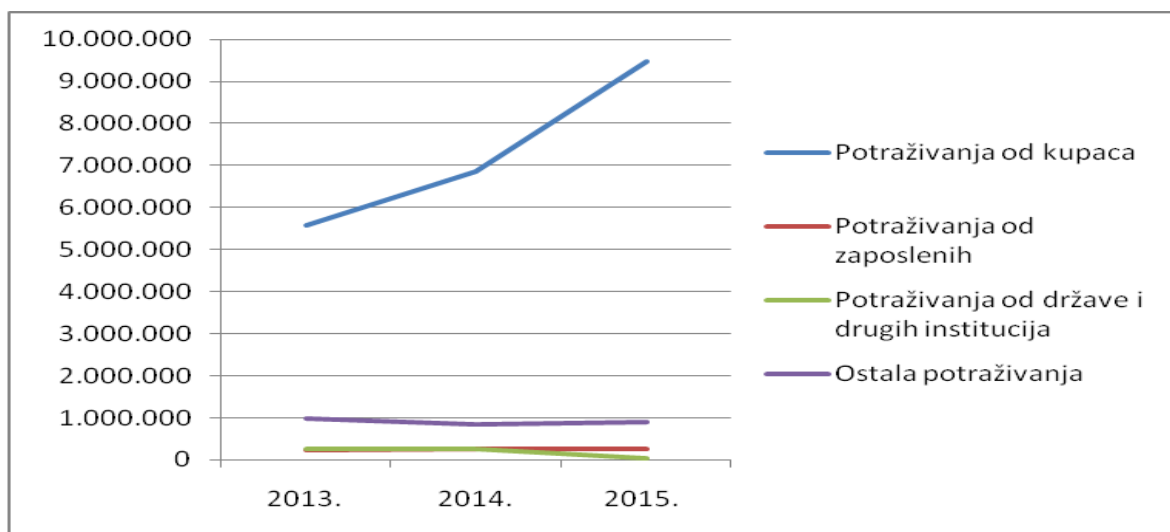
Tablica 2. Horizontalna analiza potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Opis (Vrijednosti su izražene u kunama)	2013.	2014.	Indeks 14/13	2015.	Indeks 15/14
POTRAŽIVANJA	7.038.016	8.199.091	116,5	10.640.288	129,77
<i>Potraživanja od povezanih poduzetnika</i>	-	-	-	-	-
<i>Potraživanja od kupaca</i>	5.567.283	6.853.768	123,1	9.471.804	138,20
<i>Potraživanja od sudjelujućih poduzetnika</i>	-	-	-	-	-
<i>Potraživanja od zaposlenih</i>	228.941	248.041	108,3	249.925	97,94
<i>Potraživanja od države i drugih institucija</i>	265.314	265.075	99,9	31.084	11,73
<i>Ostala potraživanja</i>	976.478	833.207	85,2	894.475	107,48

Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu

Kratkotrajna potraživanja 2014. u odnosu na 2013. godinu povećana su za 16,5 %, a u 2015. u usporedbi s 2014. čak za 29,77 %. Potraživanja od kupaca povećana su u 2014. u odnosu na 2013. te 2015. u odnosu na 2014. godinu.

Grafikon 4. Potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec
(Vrijednosti su izražene u kunama)

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema tablici 2.

Potraživanja od zaposlenih su 2014. u odnosu na 2013. povećana za 8,3 %, dok su u 2015. u odnosu na 2014. smanjena za 2,06 %. Vrijednost potraživanja od države i drugih institucija je u 2014. i 2013. bila skoro identična, ali zato bilježe veliko odstupanje odnosno smanjenje u 2015. u odnosu na 2014. za čak 88,27 %. Ostala potraživanja su u 2014. u odnosu na 2013. smanjena za 14,8 %, a u 2015. u odnosu na 2014. povećana su za 7,48 %.

5.3.3. Horizontalna analiza financijske imovine

U 2014. godini iskazana je vrijednost financijske imovine od 4.071,00 kn, a odnosi se na čekove po tekućim računima građana. U 2015. iskazan je iznos od 500,00 kn, a odnosi se na čekove po tekućim računima građana (u 2014. godini 4.071,00 kn) (Godišnji izvještaj 2014; Godišnje izvješće 2014, Godišnji izvještaj 2015; Godišnje izvješće 2015).

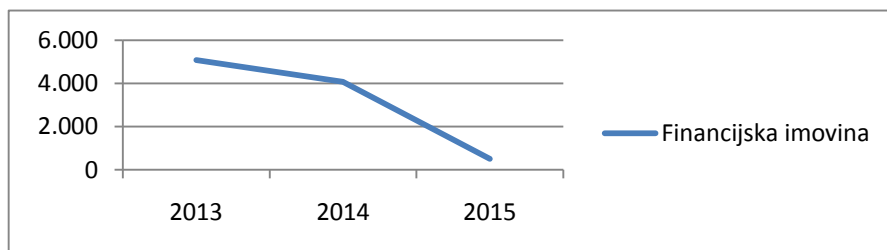
Tablica 3. Horizontalna analiza kratkotrajne financijske imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Opis (vrijednosti su izražene u kunama)	2013.	2014.	Indeks 14/13	2015.	Indeks 15/14
KRA TKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	5.071	4.071	80,3	500	12,28
<i>Udjeli kod povezanih poduzetnika</i>	-	-	-	-	-
<i>Dani zajmovi povezanim poduzetnicima</i>	-	-	-	-	-
<i>Sudjelujući interesi</i>	-	-	-	-	-
<i>Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi</i>	-	-	-	-	-
<i>Ulaganja u vrijednosne papire</i>	-	-	-	-	-
<i>Dani zajmovi, depoziti</i>	-	-	-	-	-
<i>Ostala financijska imovina</i>	5.071	4.071	80,3	500	12,28

Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu

Vrijednost kratkotrajne financijske imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec u 2014. godini smanjena za 19,7 % u odnosu na 2013. godinu, te se isti trend nastavio i sljedeće godine te je u 2015. godini vrijednost kratkotrajne financijske imovine poduzeća smanjena za čak 87,72 % u odnosu na 2014. godinu. U 2015. godini iskazan je iznos od 500 kn, a odnosi se na čekove po tekućim računima građana (u 2014. godini 4.071 kn).

Grafikon 5. Financijska imovina poduzeća Čateks d. d. Čakovec
(Vrijednosti su izražene u kunama)

Izvor: Izrada autorice (Excel) na temelju tablice 3

5.3.4. Horizontalna analiza novaca na računu i u blagajni

U godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu navodi se da je na dan 31. prosinca 2014. u Bilanci iskazan Novac na računu i blagajni u iznosu od 1.265.893 kn, od čega je stanje na kunskom žiro računu 1.138.237 kn, te na deviznom računu protuvrijednost u kunama u iznosu od 127.656 kuna, a na dan 31. prosinca 2015. iskazan je u iznosu od 1.935.105 kn, od čega je stanje na kunskom žiro računu 770.628 kn, te na deviznom računu protuvrijednost u kunama u iznosu od 1.164.477 kn.

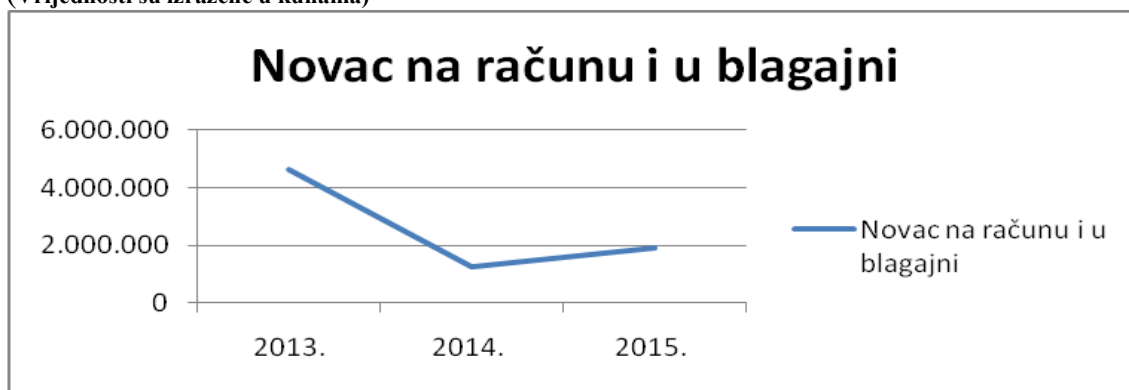
Tablica 4. Novac u banci i blagajni poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Opis	2013.	2014.	Indeks 14/13	2015.	Indeks 15/14
NOVAC U BANCII BLAGAJNI	4.642.651	1.265.893	27,3	1.935.105	152,86

Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. za 2014. i 2015.

Iznos novca na banci i u blagajni je znatno smanjen u 2014. u odnosu na 2013. godinu, ali je u 2015. znatno povećan u odnosu na 2014. godinu.

Grafikon 6. Novac na računu i u blagajni poduzeća Čateks d. d. Čakovec
(Vrijednosti su izražene u kunama)

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema tablici 4.

5.4. Vertikalna analiza kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Strukturni financijski izvještaji koji služe kao podloga za provedbu vertikalne analize mogu se promatrati u kontekstu raščlanjivanja. Vertikalna analiza omogućava uvid u strukturu financijskih izvještaja. (Žager, Sever Mališ 2013: 97)

Pod vertikalnom analizom podrazumijeva se uspoređivanje podataka u jednoj godini. Na taj način dobit će se uvid u strukturu bilance. Uobičajeno je da se kod bilance aktiva i pasiva izjednače sa 100, a sve ostale pozicije aktive, odnosno pasive prikazuju u postotnom udjelu ukupne aktive odnosno pasive. (Žager, Sever Mališ 2013: 97)

Slijedi prikaz udjela pojedinih stavki kratkotrajne imovine u aktivi i strukture kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec za razdoblje od 2013. do 2015. godine.

5.4.1. Vertikalna analiza zaliha

Stanje, struktura te udjeli zaliha u aktivi prikazani su u tablici u nastavku.

Tablica 5. Udio zaliha u aktivi i struktura zaliha poduzeća Čateks d. d. Čakovec

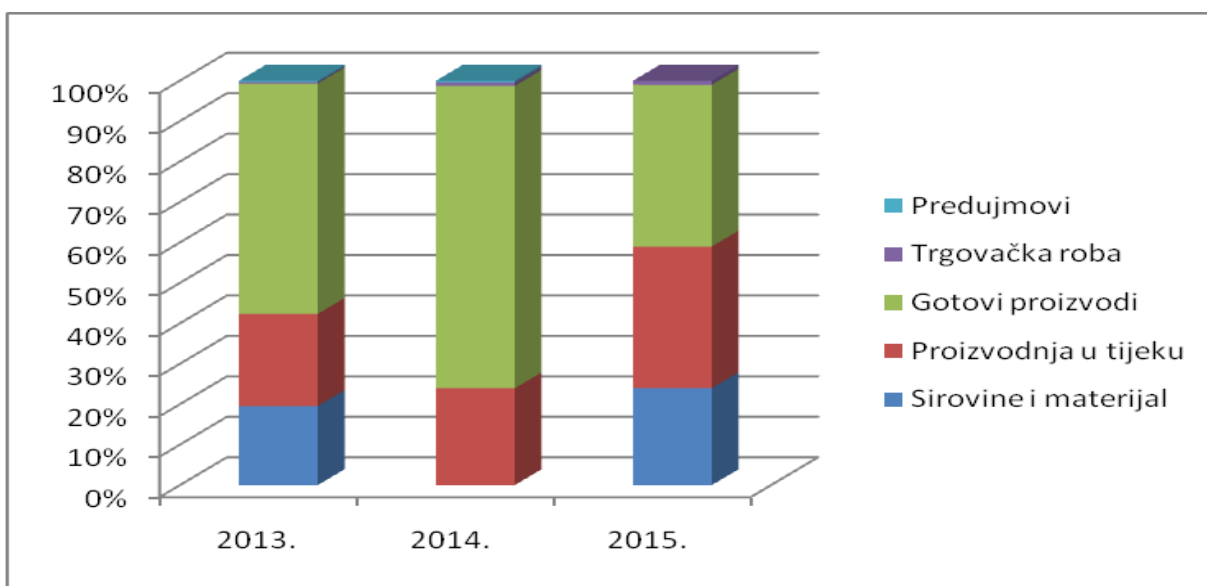
Opis (iznosi su u kunama)	2013.	%	2014.	%	2015.	%
ZALIHE (stanje i udio u aktivi)	26.562.031	26,05	27.045.396	29,0	24.913.457	27,27
<i>Sirovine i materijal</i>	5.176.152	19,49	5.866.035	21,69	5.971.609	24,00
<i>Proizvodnja u tijeku</i>	6.017.668	22,66	5.074.525	18,76	8.737.113	35,00
<i>Gotovi proizvodi</i>	15.061.389	56,7	15.827.624	58,52	10.004.369	40,00
<i>Trgovačka roba</i>	221.775	0,83	192.168	0,71	200.366	1,00
<i>Predujmovi</i>	85.044	0,32	85.044	0,31	0	0,0
ZALIHE		100		100		100

Izvor: Izračun i izrada autorice na temelju Godišnjeg izvještaja poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu

Zalihe čine dio kratkotrajne imovine, a obuhvaćaju sirovine i materijal, proizvodnju u toku, gotove proizvode, trgovačku robu i predujmove.

Na temelju podataka iz bilance vidljivo je da zalihe čine 26,05 % ukupne Aktive u 2013. godini, 29,0 % u 2014. godini te 27,27 % u 2015. godini. Sirovine i materijal u 2013. godini čine 19,49 % vrijednosti ukupnih zaliha, u 2014. godini 21,69 %, a u 2015. godini 24 %. Proizvodnja u tijeku u 2013. godini čini 22,66 %, u 2014. godini 18,76 %, a u 2015. godini 35,00 % ukupne vrijednosti zaliha. Gotovi proizvodi u 2013. godini čine 56,7 %, u 2014. godini 58,2 %, te u 2015. godini 40 % vrijednosti zaliha. Trgovačka roba, kao i predujmovi imaju najmanji udio u ukupnoj vrijednosti zaliha. Trgovačka roba u 2013. godini čini svega 0,83%, u 2014. godini 0,71 % te u 2015. godini 1 % vrijednosti zaliha, što je povećanje u odnosu na njihov udjel u prethodne dvije godine. Predujmovi u 2013. godini čine 0,32 % vrijednosti ukupnih zaliha, u 2014. godini udio istih je 0,31% a u 2015. predujmovi ne postoje.

Grafikon 7. Struktura zaliha poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Izvor: Izrada autorice (Excel) na temelju tablice 5.

Na temelju grafikona možemo zaključiti da najveći udio u zalihama u 2013. i 2014. godini čine gotovi proizvodi, dok u 2015. godini proizvodnja u tijeku i gotovi proizvodi čine

većinu zaliha. Ostale vrste zaliha imaju manji udjel u ukupnim zalihama kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec, ali bez obzira na to na to nisu zanemarive.

5.4.2. Vertikalna analiza potraživanja

Tablica 6. Udio potraživanja u aktivi bilance i struktura potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Opis (Vrijednosti su izražene u kunama)	2013.	%	2014.	%	2015.	%
POTRAŽIVANJA	7.038.016	7,0	8.199.091	8,8	10.640.288	11,65
<i>Potraživanja od kupaca</i>	5.567.283	79,10	6.853.768	83,59	9.471.804	89
<i>Ostala potraživanja</i>	1.470.733	20,90	1.345.323	16,41	1.168.484	11
Ukupno		100		100		100

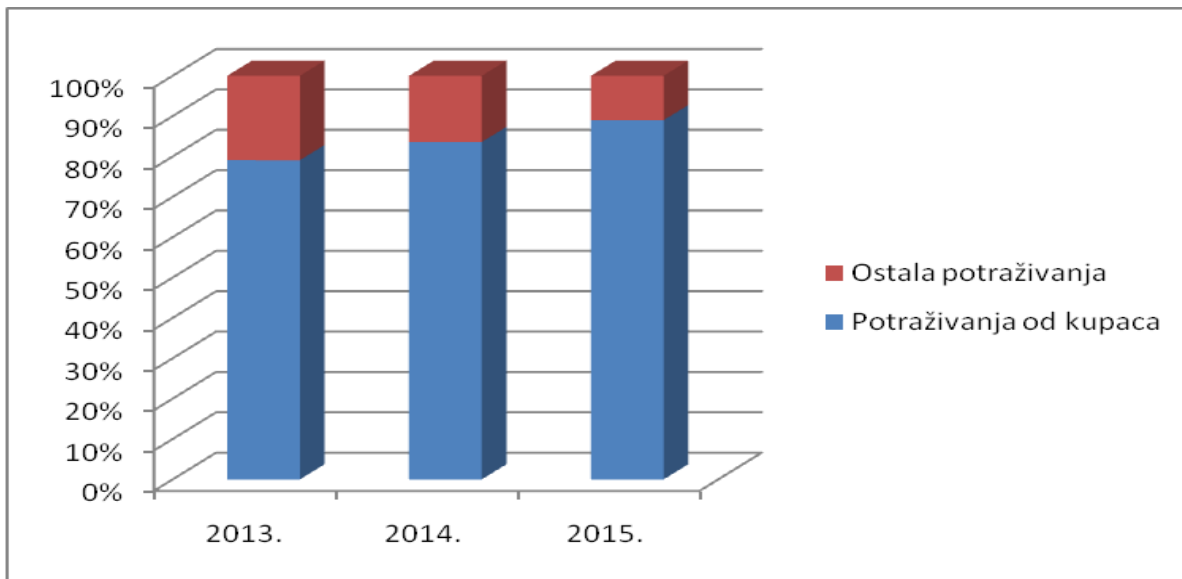
Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu

U Godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec navedeno je da se potraživanja od kupaca u cijelosti odnose na prodaju proizvoda, roba i usluga na domaćem i inozemnom tržištu i iskazana su u visini neto fakturirane vrijednosti korigirane za vrijednosno usklađenje - ispravak vrijednosti dospjelih i rizičnih potraživanja. Na temelju bilance koja je sastavljena na dan 31. prosinca 2014. te bilance na dan 31. prosinca 2015. uz ispravke vrijednosti vidljivi su i udjeli potraživanja navedeni u nastavku rada.

Kratkotrajna potraživanja u 2013. godini čine 7 % od ukupne Aktive, 8,8 % u 2014. godini te 11,65 % u 2015. godini. Najveći udio u kratkotrajnim potraživanjima čine potraživanja od kupaca, u 2013. godini taj udio je bio 79,10 %, u 2014. godini njihov udio iznosi 83,59 %, te u 2015. 89,00 %. Ostala potraživanja čine manji udio u potraživanjima, u

2013. godini njihov udio je 20,90 %, u 2014. godini udio je 16,41 %, a u 2015. godini tek 11 % od vrijednosti kratkotrajnih potraživanja.

Grafikon 8. Struktura kratkotrajnih potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema tablici 6.

Na temelju grafičkog prikaza, kao i na temelju bilance, možemo zaključiti da potraživanja od kupaca čine najveći udio u cjelokupnim potraživanjima kroz sve godine, a manji udio čine ostala potraživanja.

5.4.3. Vertikalna analiza kratkotrajne financijske imovine

Tablica 7. Udio u aktivi i struktura kratkotrajne financijske imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec

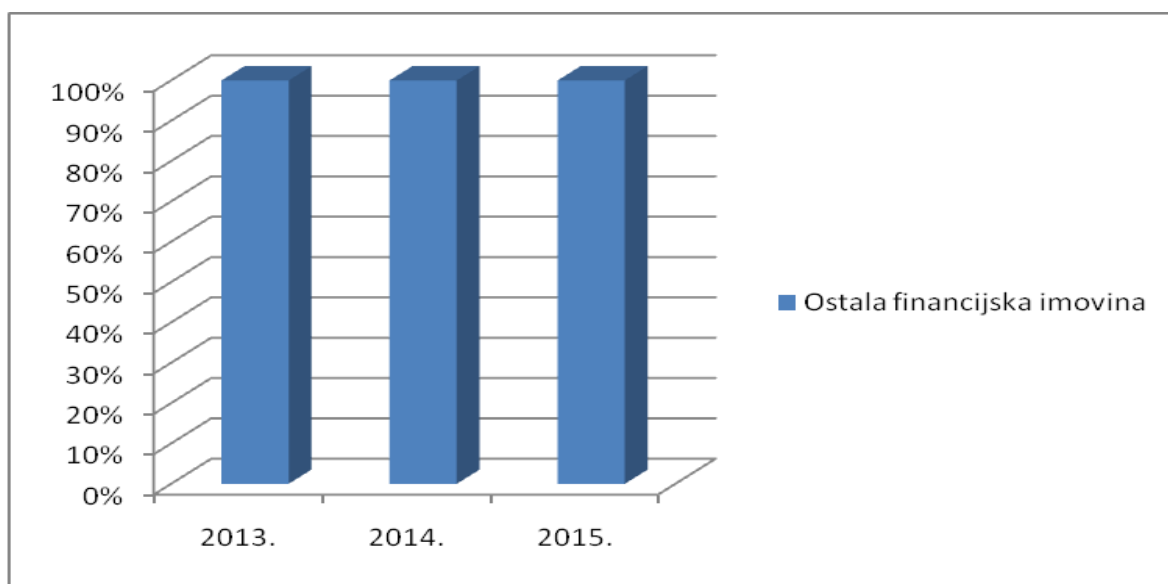
Opis	2013.	%	2014.	%	2015.	%
(Vrijednosti su izražene u kunama)						
KRA TKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	5.071	0,0	4.071	0,0	500	0,0
<i>Udjeli kod povezanih poduzetnika</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Dani zajmovi povezanim poduzetnicima</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Sudjelujući interesi</i>	-	-	-	-	-	-

<i>Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Ulaganja u vrijednosne papire</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Dani zajmovi, depoziti</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Ostala financijska imovina</i>	5.071		4.071		500	0,0

Izvor: Izrada autora prema Financijskom izvještaju poduzeća Čateks d.d. Čakovec 2014/2015

Kratkotrajna financijska imovina ima jako mali udio u ukupnoj aktivi poduzeća Čateks d. d. Čakovec. Ostala financijska imovina odnosi se na čekove po tekućim računima građana te oni u potpunosti sačinjavaju kratkotrajnu financijsku imovinu u svim godinama.

Grafikon 9. Struktura kratkotrajne financijske imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Izvor: Izrada autorice prema tablici 7.

5.4.4. Vertikalna analiza novca na računu i u blagajni

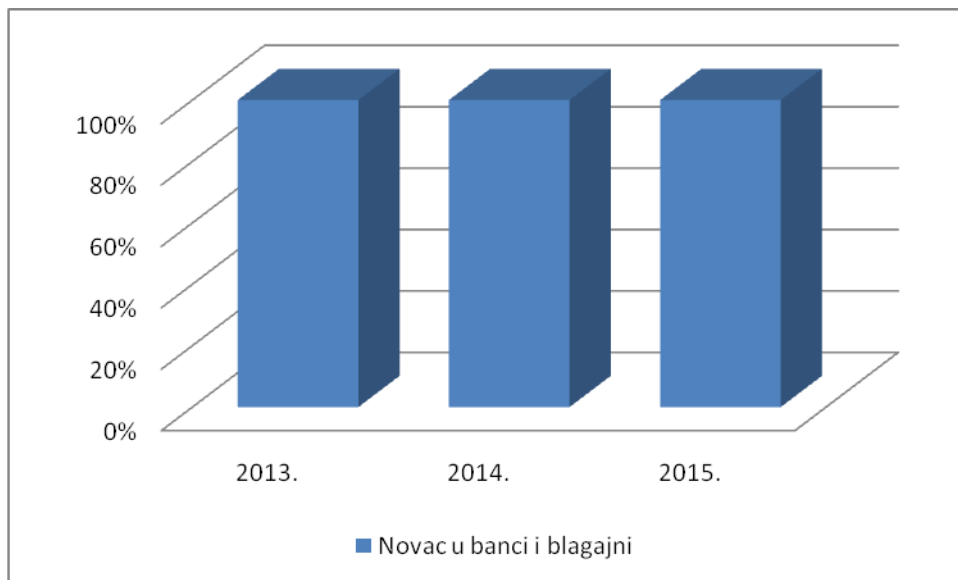
Tablica 8. Udio novca u banci i blagajni u aktivi bilance poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Opis (Vrijednosti su izražene u kunama)	2013.	%	2014.	%	Indeks 14/13	2015.	%	Indeks 15/14
NOVAC U BANCIMA I BLAGAJNAMA	4.642.651	4,6	1.265.893	1,4	27,3	1.935.105	2,12	152,86

Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu

Na temelju bilance vidimo da je udio novca u banci i blagajni u 2013. godini iznosio 4,6% od ukupne aktive, u 2014. godini taj udio je snižen na 1,4 %, a iduće godine je povećan na 2,12%.

Grafikon 10. Prikaz novca u banci i blagajni

Izvor: Izrada autorice (Excel) na temelju tablice 8

Novac u banci i blagajni u potpunosti sačinjava vrijednost stavke aktive bilance Novac u banci i blagajni.

5.5. Zaključak provedene analiza kratkotrajne imovine na temelju horizontalne i vertikalne analize

Tablica 9. Horizontalna i vertikalna analiza kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Opis (vrijednosti su izražene u kunama)	2013.	%	2014.	%	Indeks 14/13	2015.	%	Indeks 15/14
<i>Kratkotrajna imovina</i>	38.247.769	38,2	36.541.451	39,1	95,5	37.489.350	41,03	102,67
<i>Zalihe</i>	26.562.031	26,05	27.045.396	29,0	101,8	24.913.457	27,27	92,12
<i>Potraživanja</i>	7.038.016	7,0	8.199.091	8,8	116,5	10.640.288	11,65	129,77
<i>Kratkotrajna financijska imovina</i>	5.071	0,0	4.071	0,0	80,3	500	0,0	12,28
<i>Novac u banci i blagajni</i>	4.642.651	4,6	1.265.893	1,4	27,3	1.935.105	2,12	152,86
<i>Ukupna aktiva</i>	100.114.5810	100	93.354.413	100	93,2	91.362.590	100	97,87

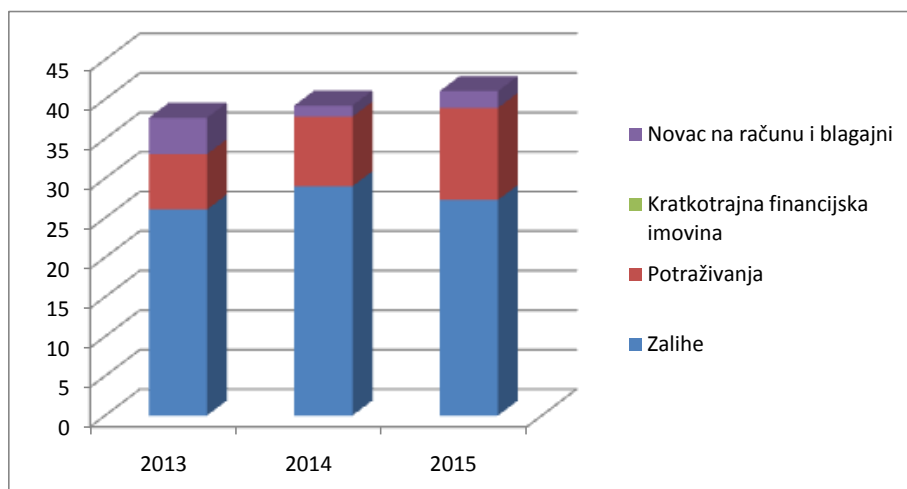
Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu

Na temelju podataka iz tablice vidimo da je vrijednost kratkotrajne imovine u 2014. godini u odnosu na 2013. smanjena za 4,5 %, dok je u 2015. povećana za 2,67 % u odnosu na 2014. godinu. Udio pojedinih vrsta kratkotrajne imovine u ukupnoj kratkotrajnoj imovini je varirao što je očekivano.

Ukupna kratkotrajna imovina u 2013. godini čini 38,2 % vrijednosti ukupne aktive, u 2014. godini taj udio je neznatno viši 39,1 %, a u 2015. godini čini 41,0 % ukupne aktive.

Grafikon 11. Struktura kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec
 Udjel (%)

Izvor: Izrada autorice (Excel) na temelju tablice 9

Na temelju svih prikazanih podataka možemo zaključiti, kao što je vidljivo i iz grafičkog prikaza, da zalihe čine najveći udio u kratkotrajnoj imovini kroz sve promatrane godine. Vrijednost potraživanja kroz promatrano razdoblje je povećana što je iznimno dobar pokazatelj za poduzeće Čateks d. d., Čakovec, ukoliko se potraživanja i dalje budu pravodobno naplaćivala. Novac na računu i blagajni čini mali udio u ukupnoj kratkotrajnoj imovini, dok kratkotrajna financijska imovina na grafičkim prikazima čak nije niti vidljiva zbog njezinog malog udjela u kratkotrajnoj imovini poduzeća Čateks d. d. Čakovec.

5.6. Financijski pokazatelji

Analiza putem financijskih pokazatelja je jedna od najpoznatijih i najčešće korištenih analiza financijskih izvješća i može dati dobar pregled poduzeća i naglasiti njegove slabosti i snage. Analiza putem pokazatelja predstavlja prvu fazu financijske analize. Povezivanjem stavki iz jednog ili iz dvaju izvješća, odnosno knjigovodstvenih i/ili tržišnih podataka, ona pokazuje povezanost između računa u financijskim izvješćima i omogućuje vrednovanje financijskog stanja i poslovanje tvrtke. (Vukoja: 4, pristupljeno 20. svibnja 2016.)

Financijski pokazatelji koji će biti prikazani u radu su pokazatelji aktivnosti, likvidnosti i zaduženosti, a koji su prikazani ili izračunati na temelju Godišnjih izvještaja poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2014. i 2015. godinu.

5.6.1. Analiza pokazatelja likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti izračunavaju se na temelju informacija iz bilance, a mjere sposobnost poduzeća da podmiruje dospjele kratkoročne obveze. Pojam likvidnost označava svojstvo imovine ili njezinih dijelova da se mogu brzo i bez gubitaka pretvoriti u novac. Postoji više stupnjeva likvidnosti. Prvi stupanj pokazuje koeficijent trenutne likvidnosti koji stavlja u odnos novac kao najlikvidniji oblik imovine i kratkoročne obveze. Postoji preporuka kako bi pokazatelj trenutne likvidnosti trebao biti veći od kratkoročnih obveza koje dospijevaju unutar mjesec dana. Drugi stupanj likvidnosti odražava pokazatelj ubrzane likvidnosti. Uobičajeno je da njegova vrijednost bude minimalno 1, što bi značilo da suma potraživanja i novca mora biti barem jednaka kratkoročnim obvezama. Glavni smisao ovog pokazatelja je prikazati likvidnost, pod pretpostavkom da zalihe nemaju realnu (tržišnu) vrijednost što je lako moguće ako se uzme u obzir da su zalihe pod utjecajem računovodstvenih politika. Najznačajniji pokazatelj u kontekstu likvidnosti je pokazatelj tekuće likvidnosti čija vrijednost mora biti minimalno 2, što znači da kratkotrajna imovina mora biti barem dvostruko veća od kratkoročnih obveza. Time je zadovoljeno tzv. “zlatno pravilo” likvidnosti. Prema tom pravilu dugotrajna imovina se treba financirati iz dugoročnih izvora sredstava, a kratkotrajna imovina iz kratkoročnih izvora. Usklađivanjem životnog vijeka imovine i trajanja njezinog financiranja minimizira se rizik nemogućnosti financiranja dugotrajne imovine kroz cijeli vijek njezine upotrebe. Uvažavajući zlatno pravilo financiranja, pokazatelj financijske stabilnosti trebao bi imati vrijednost manju od 1. U kontekstu likvidnosti važna je i veličina neto radnog kapitala koji predstavlja razliku između kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza. Postojanje radnog kapitala znači da poduzeće dio kratkotrajne imovine financira iz dugoročnih izvora. (Žager, Sever Mališ 2013: 100)

Tablica 10. Pokazatelji likvidnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Financijski pokazatelj	Postupak	2013.	2014.	2015.
Koeficijent trenutne likvidnosti	Novac / kratkoročne obveze	0,12	0,05	0,07
Koeficijent ubrzane likvidnosti	Tekuća imovina - zalihe/ kratkoročne obveze	0,31	0,38	0,48
Koeficijent tekuće likvidnosti	Tekuća imovina/ kratkoročne obveze	1,01	1,47	1,43
Koeficijent financijske stabilnosti	Dugotrajna imovina / (kapital + dugoročne obveze)	1,0	0,76	0,78

Izvor: Izračun ili izrada autorice prema Godišnjem financijskom izvještaju Čateks d. d. Čakovec za 2015, Godišnje izvješće 2015: 50

Iz tablice, kao i iz grafikona u nastavku rada, vidljivi su podatci o kretanju pokazatelja likvidnosti za poduzeće Čateks d. d. Čakovec.

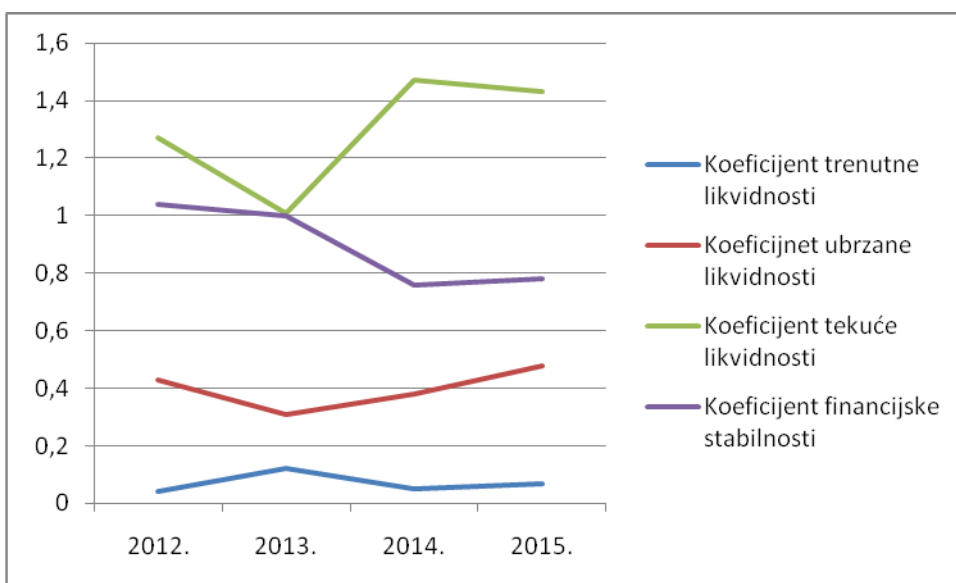
Pokazatelj trenutne likvidnosti prikazuje sposobnost da poduzeće podmiruje trenutne obveze. Iz prikazanih podataka vidljivo je da je sposobnost poduzeća Čateks d. d. Čakovec za podmirenje obveza vrlo mala. U 2013. godini raspolagali su s minimumom sredstava za podmirenje trenutnih obveza te je koeficijent trenutne likvidnosti iznosio tek 0,12. U svim ostalim prikazanim godinama poduzeće praktički nije bilo sposobno podmiriti svoje obveze.

Pokazatelj ubrzane likvidnosti je manji od 1 za sve godine promatranja, što pokazuje da poduzeće nema dovoljno kratkoročnih sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza.

Pokazatelj tekuće likvidnosti u vremenskom razdoblju od 2012. godine do 2015. godine je manji od 2, što govori da nije bilo dovoljno tekuće imovine u istom razdoblju kako bi poduzeće podmirilo svoje kratkoročne obveze. Najmanja sposobnost društva da iz kratkotrajne imovine podmiri svoje kratkoročne obveze bila je u 2013. godini, kada je koeficijent tekuće likvidnosti iznosio samo 1,01, dok je najveća sposobnost bila 2015. godine, ali ne dovoljna da bi u poduzeće u potpunosti podmirilo sve svoje obveze.

Pokazatelj financijske stabilnosti je u 2012. i 2013. godini veći od 1 što prikazuje nesposobnost financiranja dijela kratkotrajne imovine iz dugoročnih izvora. U 2014. i 2015. godini pokazatelj ima zadovoljavajuću vrijednost. To je dobro jer pokazuje da se poboljšava likvidnost i financijska stabilnost poduzeća, tj. povećava se udio radnog kapitala.

Grafikon 12. Kretanje pokazatelja likvidnosti

Izvor: Izrada autorice (Excel) na temelju tablice 10

Nakon analize svih pokazatelja likvidnosti pojedinačno, kao zaključak može se reći da su pokazatelji značajno varirali kroz godine. Na žalost, u većini godina svi pokazatelji likvidnosti su uglavnom bili nezadovoljavajući.

5.6.2. Analiza pokazatelja zaduženosti

Poduzeća koja imaju značajno visok stupanj zaduženosti teško se mogu prilagoditi financijskim zahtjevima poslovanja. Ta poduzeća teže privlače nove investitore, te im često prijete bankrot. No, zaduženost može biti i dobra ako se njome pravilno upravlja. Potrebno je analizirati stupanj zaduženosti poduzeća kao i efikasnost ulaganja posuđenih sredstva, kako bi zaduženost rezultirala porastom povrata na investirano.

Pokazatelji zaduženosti mjere koliko se poduzeće financira iz vlastitih izvora, a koliko iz tuđih izvora financiranja. (Briški i dr. 2011: 240).

Pokazatelji zaduženosti prikazani su u nastavku:

1. Koeficijent zaduženosti izračunava se kao omjer ukupnih obveza i ukupne imovine. Idealno bi bilo da je omjer ovih stavki iznad 50 %, tj. da je koeficijent iznad 0,5.
2. Koeficijent vlastitog financiranja izračunava se kao omjer glavnice i ukupne imovine. Idealna vrijednost je iznad 50 %, tj. 0,5.
3. Koeficijent financiranja – koji je omjer ukupnih obveza i glavnice. Poželjno je da je koeficijent manji od 1.
4. Pokriće troškova kamata se izračunava odnosom dobitka prije poreza i kamata, te kamata. Ovaj pokazatelj promatra dug s aspekta mogućnosti njegova podmirivanja. Promatra se koliko puta su kamate pokrivene ostvarenim iznosom bruto dobiti. Što je pokriće veće, zaduženost je manja. Izračunava se na temelju računa dobiti i gubitka i bilance.
5. Faktor zaduženosti je odnos ukupnih obveza i zbroja zadržane dobiti i amortizacije. Što je faktor zaduženosti manji, to je vrijeme potrebno za podmirivanje obveza manje. Pokazuje nam koliko je godina potrebno da bi se iz zbroja zadržane dobiti i amortizacije podmirile ukupne obveze. Ovo je indikator zaduženosti jer je poznato da se iz ovih stavki ne podmiruju obveze.
6. Stupanj pokrića I je odnos glavnice i dugotrajne imovine, te se izračunava iz bilance kao što je vidljivo iz omjera.
7. Stupanj pokrića II je izračunava se kao zbroj glavnice i dugoročnih obveza u odnosu s dugotrajnom imovinom. Pokazatelj uvijek mora biti veći od 1 jer dio dugoročnih izvora mora biti iskorišten i za financiranje kratkoročne imovine. Ovaj pokazatelj se smatra i pokazateljem likvidnosti. (Žager, L., Žager, K. 1999: 177, 178) (Belak 2014)

Tablica 11. Pokazatelji zaduženosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Financijski pokazatelj	Postupak izračuna	2013.	2014.	2015.
Koeficijent zaduženosti	Ukupne obveze /ukupna imovina	0,50	0,54	0,50
Koeficijent vlastitog financiranja	Kapital /ukupna imovina	0,49	0,53	0,54
Koeficijent financiranja	Ukupne obveze /kapital	1,02	1,02	0,93
Pokriće troškova kamata	Bruto dobit + kamate)/ kamate	-	-	1,1
Stupanj pokrića I.	Kapital / dugotrajna imovina	0,80	0,87	0,92
Stupanj pokrića II.	Kapital + dugoročne obveze) / dugotrajna imovina	0,99	1,32	1,28

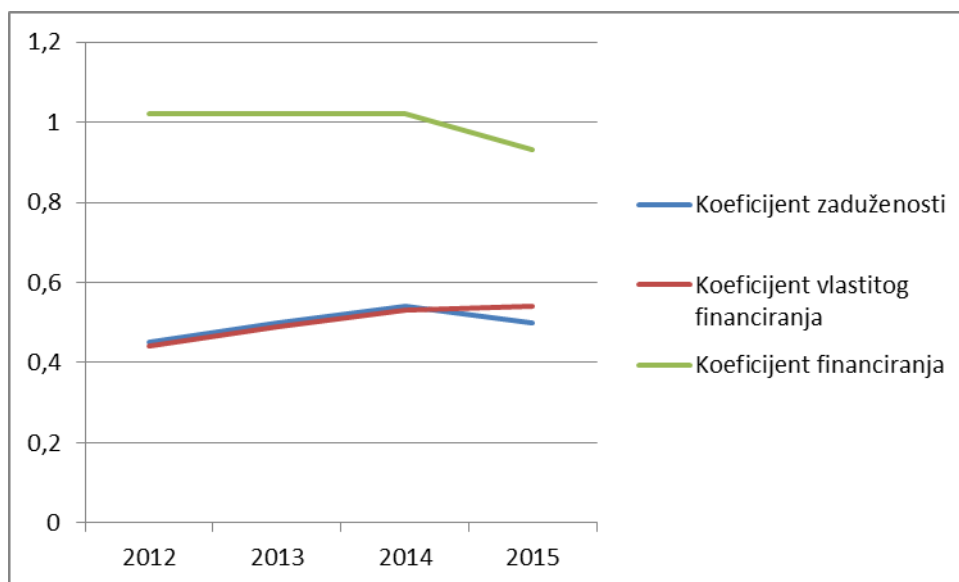
Izvor: Izračun ili izrada autorice prema Godišnjem financijskom izvještaju Čateks d. d. Čakovec za 2015, Godišnje izvješće 2015: 50

Koeficijent zaduženosti je od 2012. do 2015. godine bio približno na istoj razini ili je malo povećan. U 2012. godini je iznosio 0,45 što ulazi u granice prihvatljive zaduženosti, također, isto vrijedi i za 2013. te 2015. godinu, dok je u 2014. bio najviši i iznosio 0,54.

Koeficijent vlastitog financiranja je pokazatelj koji predstavlja količinu vlastitih sredstava, te je bolje što je veća količina vlastitih sredstava u poduzeću. Idealno bi bilo kada bi pokazatelj bio preko 50 %, što bi značilo da je veći dio imovine poduzeća financiran iz vlastitih izvora. No to ne možemo reći za 2012. i 2013. godinu gdje su pokazatelji ispod idealne granice od 0,5, ali već u 2014. i 2015. godine koeficijent je povećan iznad idealne granice i time pokazuje da se poduzeće Čateks d. d. Čakovec više financira iz vlastitih izvora.

Koeficijent financiranja je od 2012. do 2014. godine bio iznad idealne granice te je kroz te godine uvijek bio isti i sa minimalnim odstupanjem od idealne granice. Dok je 2015. godine skoro zadovoljavajući te se očekuje i u budućem razdoblju nastavak ovog trenda.

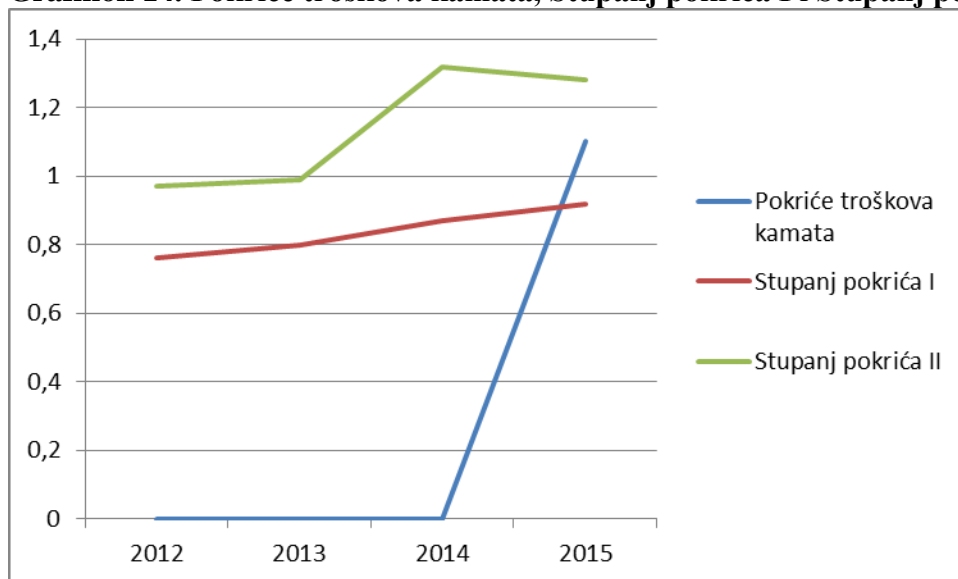
Grafikon 13. Koeficijent zaduženosti, vlastitog financiranja i financiranja

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema tablici 11

Iz grafičkog prikaza je vidljivo da koeficijent zaduženosti i koeficijent vlastitog financiranja imaju približno iste vrijednosti te se koeficijent zaduženosti smanjuje, a koeficijent vlastitog financiranja povećava, što bi se trebalo pozitivno odraziti na poslovanje poduzeća.

Grafikon 14. Pokriće troškova kamata, Stupanj pokrića I i Stupanj pokrića II

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema tablici 11

Iz Godišnjeg izvještaja poduzeća Čateks d. d. Čakovec nije vidljiv prikaz pokrića troškova kamata, osim u 2015. godini kada je iznoso 1,1.

Stupanj pokrića I. i II prikazuju sposobnost pokrića dugotrajne imovine glavnicom, tj. glavnicom uvećanom za kamate te je iz tablice vidljivo da je dugotrajna imovina bila veća od kapitala te je sposobnost njezina pokrića glavnicom bila nemoguća. Dok je sposobnost pokrića II uvijek bila blizu idealne granice ili iznad što pokazuje da je poduzeće likvidno te sposobno za daljnji rad, a povećanje ovih pokazatelja u 2014. i 2015. godini to i pokazuje.

Tablica 12. Stupanj zaduženosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Financijski pokazatelj	Postupak	2013.	2014.	2015.
Stupanj zaduženosti	Ukupne obveze x 100/ ukupna aktiva = %	50,45	53,94	50,31

Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem financijskom izvještaju Čateks d. d. Čakovec za 2015, Godišnje izvješće 2015: 50.

Na posljétku, iz Godišnjeg izvješća poduzeća Čateks d. d. Čakovec vidljiv je prikaz stupnja zaduženosti, kako je prikazano u prethodnoj tablici. Vidljivo je da je zaduženost bila najniža u 2012. godini te je s godinama povećavana kada pa u 2014. godini stupanj zaduženosti iznosio čak 53,94 %. U 2013. te 2015. godini stupanj zaduženosti imao je približno iste vrijednosti. Stupanj zaduženosti pokazuje koliko se poduzeće financira iz vlastitih, a koliko iz tuđih izvora. Vidljivo je da se u 2014. poduzeće Čateks d. d. Čakovec financiralo 53,94 % iz tuđih izvora, što je iznad poželjne razine financiranja iz tuđih izvora.

5.6.3. Pokazatelji aktivnosti

Pokazatelji aktivnosti mjere koliko efikasno poduzeće upotrebljava svoje resurse. Poznati su i pod nazivom koeficijenti obrtaja. Važno je s aspekta sigurnosti i uspješnosti poslovanja da koeficijent obrtaja bude što je moguće veći broj, tj. da se pojedini oblici imovine što je moguće brže vrte. Uspješno upravljanje radnim kapitalom podrazumijeva da su pojedini oblici kratkotrajne imovine što je moguće kraće vezani u operativnom ciklusu. To podrazumijeva brzu transformaciju pojedinih oblika imovine počevši od kupnje zalihe sirovine i materijala, što je ujedno i prva faza u operativnom ciklusu, preko proizvodnje do gotovih proizvoda, prodaje gotovih proizvoda, naplate potraživanja i plaćanja dobavljačima. Pokazateljima aktivnosti mjeri se duljina trajanja pojedine faze operativnog ciklusa. Koeficijenti obrtaja zaliha usko su povezani s efikasnošću poslovanja i potrebom za radnim kapitalom. Što su veći koeficijenti obrtaja, veća je efikasnost poslovanja i manje su potrebe za radnim kapitalom. Trajanje naplate potraživanja osobito je važno po pitanju usklađivanja novčanih primitaka i novčanih izdataka te sposobnosti poduzeća da generira novčane tokove. (Žager, Sever Mališ 2013: 101)

Neki od pokazatelja aktivnosti su:

1. Koeficijent obrta ukupne imovine koji se dobiva kao omjer ukupnih prihoda i ukupne imovine.
2. Koeficijent obrta kratkotrajne imovine koji je omjer ukupnih prihoda i kratkotrajne imovine.

3. Koeficijent obrta potraživanja koji je omjer prihoda od prodaje i potraživanja.
4. Trajanje naplate potraživanja u danima, a izračunava se kao omjer broja dana u godini (365) i koeficijenta obrta potraživanja. (Žager, Žager 1999: 178)

Tablica 13. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec (I. skupina)

Financijski pokazatelj	Postupak	2013.	2014.	2015.
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	Ukupni prihod / aktiva	0,68	0,77	1,04
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	Ukupan prihod / kratkotrajna imovina	1,79	1,96	2,52
Koeficijent obrtaja potraživanja	Prihod od prodaje / potraživanje od kupaca	12,06	10,27	9,82
Trajanje naplate potraživanja	365 / koeficijent obrta potraživanja	30	36	37

Izvor: Izračun ili izrada autorice prema Godišnjem financijskom izvještaju Čateks d. d. Čakovec za 2015, Godišnje izvješće 2015: 50

U nastavku su za poduzeće Čateks d. d. prikazani pokazatelji aktivnosti koji se (prema Žager, Mamić Sačer 2014) smatraju najvažnijima za prikaz efikasnosti poslovanja poduzeća.

Sigurnost i uspješnost poslovanja moguće je ocijeniti na temelju pokazatelja aktivnosti koji ukazuju na brzinu cirkulacije imovine u poslovnome procesu. Uobičajeno se koeficijenti obrtaja računaju za ukupnu imovinu, ali je to zapravo moguće napraviti i za druge oblike imovine. (Žager, Mamić Sačer 2014: 111).

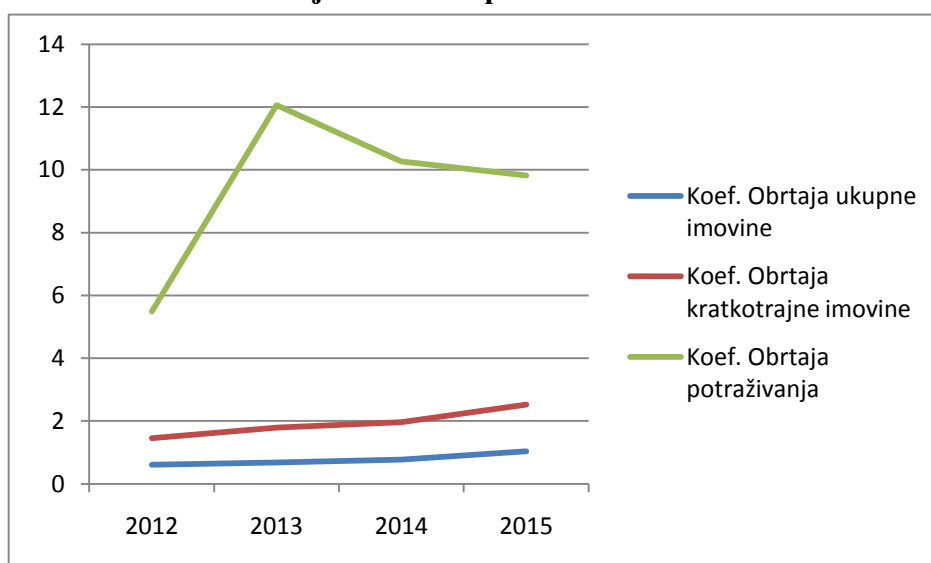
Koeficijent obrtaja ukupne imovine je od 2012. do 2015. godine bio vrlo nizak te je sposobnost poduzeća za ostvarivanje većeg prihoda bila vrlo niska. Tek je u 2015. godini sposobnost obrtaja ukupne imovine bila nešto veća i koeficijent je iznosio 1,04.

Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine prikazuje učinkovitost korištenja kratkotrajne imovine u ostvarivanju prihoda. Što je broj obrtaja veći, predstavlja veću učinkovitost i efikasnost poduzeća. Vidljivo je da je koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine iz godine u godinu povećavao, što je pozitivno za poslovanje poduzeća.

Koeficijent obrtaja potraživanja pokazuje koliko se puta godišnje potraživanja naplate, tj. pretvore u novac. Što se potraživanja prije naplate, sredstva se mogu više iskoristiti, što doprinosi uspješnijem poslovanju. Također, kao i kod prethodnih pokazatelja, što je pokazatelj veći to je bolje. U 2012. godini broj obrtaja potraživanja bio je najniži, ali je već u 2013. godini bio najviši, a kasnije dolazi do laganog smanjenja obrtaja potraživanja.

Trajanje naplate potraživanja u 2012. godini bilo je najduže te je iznosilo 66 dana, dok je u 2013. godini bilo potrebno najmanje dana, samo 30, za naplatu potraživanja. Idućih godina je vidljivo da se produžava trajanje naplate potraživanja, ali se potraživanja relativno brzo naplaćuju.

Grafikon 15. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Izvor: Izrada autorice (Excel) prema tablici 13

Iz grafikona je vidljivo da su linije koeficijenta obrtaja ukupne imovine i koeficijenta obrtaja kratkotrajne imovine gotovo paralelne. S obzirom na trajanje naplate potraživanja možemo zaključiti da je trajanje naplate potraživanja zadovoljavajuće, s obzirom na situaciju u gospodarstvu, a pokazatelj obrtaja ukupne imovine je dosta nizak i treba težiti povećanju obrtaja imovine, posebice ukupne imovine.

Osim ovih pokazatelja aktivnosti koji su prema korištenim izvorima literature najvažniji, u Financijskom izvješću poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2015. godinu prikazani su i pokazatelji aktivnosti prikazani u nastavku rada.

Tablica 14. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovac (II. skupina)

Financijski pokazatelj	Postupak	2013	2014	2015
Koeficijent obrtaja stalne imovine	Ukupan prihod / dugotrajna imovina	1,10	1,26	1,76
Koeficijent obrtaja zaliha	Ukupan prihod/ zalihe	2,57	2,64	3,80
Dani vezivanja zaliha	365 / koeficijent obrta	142	138	96

Izvor: Izrada autorice prema Godišnjem financijskom izvještaju poduzeća Čateks d. d. Čakovec za 2015, Godišnje izvješće 2015: 50

Koeficijent obrtaja stalne imovine iz godine u godinu povećava, što bi se trebalo pozitivno odraziti na poslovanje poduzeća Čateks d. d. Čakovec

Koeficijent obrtaja zaliha također je kroz promatrani period povećavan. Dani vezivanja zaliha su tijekom promatranih godina smanjivani, što je pozitivno za poslovanje poduzeća, a sve navedeno trebalo bi se pozitivno odraziti na likvidnost i smanjenje troškova poduzeća te uspješnost poslovanja.

5. ZAKLJUČAK

Kratkotrajna imovina kao i njeni čimbenici sastavni su dio bilance svakog poduzeća, pa tako i poduzeća Čateks d. d. Čakovec. Računovodstveno praćenje kratkotrajne imovine odvija se korištenjem konta razreda 1, 3 i 6 računskog (kontnog) plana. Na temelju analize kratkotrajne imovine možemo vidjeti kojom količinom zaliha poduzeće raspolaže, od koga potražuje, što čini njegovu financijsku imovinu te koliko novca posjeduje u banci i blagajni.

Računovodstvenog praćenje i analiza kratkotrajne imovine osigurava korisnicima ovih informacija podlogu za donošenje poslovnih odluka i učinkovito upravljanje poduzećem.

Najveći udio u kratkotrajnoj imovini poduzeća Čateks d. d. Čakovec čine zalihe kroz sve godine promatranja. Pozitivno je imati dostatnu količinu zaliha u poduzeću, ali one mogu stvarati i velike financijske troškove. Iz tog razloga ih je potrebno pratiti, analizirati i optimizirati njihovu količinu. Nakon zaliha najveći udio u kratkotrajnoj imovini imaju potraživanja i to potraživanja od kupaca, a samo manjim dijelom su to ostala potraživanja. Znatno manje udjele u cjelokupnoj kratkotrajnoj imovini poduzeća Čateks d. d. Čakovec čine novac na računu i u blagajni te kratkotrajna financijska imovina.

Na temelju izračunatih, prikazanih i analiziranih financijskih pokazatelja možemo zaključiti da je poduzeće Čateks d. d. Čakovec nelikvidno, njegova sposobnost podmirivanja obveza je vrlo niska ili nezadovoljavajuća. Zaduženost poduzeća je u prihvatljivim okvirima. Koeficijenti obrtaja imovine su dosta niski kroz cjelokupno analizirano razdoblje. Na temelju prikazanih podataka o poduzeću Čateks d. d. Čakovec možemo zaključiti da ovo poduzeće može efikasnije upravljati kratkotrajnom imovinom, jer iako su neki pokazatelji zadovoljavajući, ovo poduzeće ostvaruje i nekoliko loših pokazatelja po tom pitanju.

Tijekom 2015. godine poduzeće je počelo mijenjati svoj način poslovanja te je ostvarilo prihode nakon dugog niza godina ostvarivanja gubitaka što je dobar pokazatelj. Tijekom iste godine poduzeće je radilo na rješavanju problema sa zalihama, te je tijekom godine smanjena ukupna količina zaliha, što je imalo pozitivan efekt na novčani tijek i likvidnost društva. Očekuje se nastavak pozitivnih trendova tijekom nadolazećih godina.

Može se zaključiti da je računovodstveno praćenje i analiza kratkotrajne imovine osnovni instrument za procjenu tendencija, smanjenje rizika i efikasniju naplatu potraživanja od kupaca, planiranje priljeva i odljeva novca, odgovarajuće upravljanje kratkotrajnom financijskom imovinom, planiranje optimalnih količina zaliha i optimiziranje poslovnih ciklusa. Također, veliku ulogu ima i pri procjeni troškova i donošenju odluka o izvorima financiranja kratkotrajne imovine, a samim time i troškova poslovanja općenito. Treba napomenuti da računovodstveno praćenje i analiza kratkotrajne imovine ne smije biti alat koji se koristi samo u svrhu zadovoljenja zakonom propisanih obveza vezanih uz računovodstveno evidentiranje pojedinih transakcija, nego treba imati značajnu ulogu u povećanju efikasnosti korištenja kratkotrajne imovine u poslovnom procesu, tj. povećanju uspješnosti, konkurentnosti i opstanku poduzeća na tržištu, a samim time doprinosi se i povećanju zaposlenosti, razvoju poduzeća, poduzetništva i gospodarstva.

Marija Sarkotić

Marija Sarkotić
(potpis studenta)

POPIS LITERATURE

1) KNJIGE

1. Belak, Vinko; Vudrić, Nenad. 2012. *Osnove suvremenog računovodstva*. Zagreb. BELAK EXCELLENS d. o. o.
2. Belak, Vinko. 2014. *Analiza poslovne uspješnosti: 130 ključnih pokazatelja performanse i mjerila za kontroling*
3. Briški, Dalibor i dr. 2011. *Sastavljanje financijskih izvještaja poduzetnika i porezne prijave za 2010. godinu*, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. Zagreb.
4. Žager Katarina, Žager Lajoš. 1999. *Analiza financijskih izvještaja*. Masmedia. Zagreb

2) ČASOPISI

5. Bakran, Domagoj i dr. 2016. Sastavljanje financijskih izvještaja za 2015. godinu. *Računovodstvo i financije* 1/2016, 5–77.
6. Hladika, Mirjana. 2015. Računovodstveno praćenje proizvodnje u toku i gotovih proizvoda. *Računovodstvo i financije* 6/2016, 41–45. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. Zagreb.
7. Miličić, Ivica. 2015. Gotovinsko i blagajničko poslovanje. *Računovodstvo i financije* 3/2015, 112–115. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. Zagreb.
8. Orlović, Luka. 2015. Vrijednosno usklađenje zaliha. *Računovodstvo i financije* 3/2015, 37–42. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. Zagreb.

9. Žager, Lajoš, Sever Mališ, Sanja. 2013. Temeljni instrumenti i postupci analize financijskih izvještaja. *Računovodstvo i financije* 2/2013, 95–105. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. Zagreb.
10. Žager, Lajoš, Sever Mališ, Sanja. 2014. Analiza financijskih izvještaja u funkciji ocjene sigurnosti i uspješnosti poslovanja. *Računovodstvo i financije* 1/2014, 110–113. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. Zagreb.
11. Kontuš, Eleonora. 2011. Kratkoročno financiranje i njegove implikacije na solventnost i profitabilnost poduzeća, *Ekonomska misao i praksa*, Vol. No. 2 , 2011., Hrčak.hr., portal znanstvenih časopis, hrcak.srce.hr/file/112281, pristupljeno 20. svibnja 2016.

3) MREŽNA I ELEKTRONIČKA VRELA

12. Čateks Čakovec d. d., Godišnji izvještaj za 2014., revidirani, nekosolidirani, Godišnje izvješće o stanju društva, Zagrebačka burza (ZSE), <http://zse.hr/userdocsimages/financ/CTKS-fin2014-1Y-REV-N-HR.pdf>, pristupljeno 20. svibnja 2015.
13. Čateks Čakovec d. d., Godišnji izvještaj za 2015., revidirani, nekosolidirani, Godišnje izvješće o stanju društva za 2015., Zagrebačka burza (ZSE), <http://zse.hr/userdocsimages/financ/CTKS-fin2014-1Y-REV-N-HR.pdf>, pristupljeno 20. svibnja 2015.
14. Hrvatski Sabor, Zakon o Računovodstvu, Propisi.hr. Urednički pročišćeni tekst, „Narodne novine“, broj 78/15 i 134/15, <http://www.propisi.hr/print.php?id=649>, pristupljeno 20. svibnja 2016.
15. Ministarstvo financija, Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja, Narodne novine, br. 96/15, Odbor za standarde financijskog izvještavanja (OSFI), http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/73/20/298/Pravilnik_o_strukturi_i_sadrzaju_godisnjih_financijskih_izvjestaja.pdf, pristupljeno 20. svibnja 2016.

16. Moj-bankar.hr, Akreditiv-definicija-moj-bankar,
<http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/A/Akreditiv>, pristupljeno 20. svibnja 2016.
17. Odbor za standarde financijskog izvještavanja (OSFI), Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, HSFI, Narodne novine, br. 86/15,
http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/136/137/Hrvatski_standardi_financijskog_izvjestavanja.pdf, pristupljeno 20. svibnja 2016.
18. RRiF, 2015. RRif-ov računski plan za poduzetnike, XX. izdanje,
<http://www.rrif.hr/dok/preuzimanje/RRIF-RP2015-XX.pdf>, pristupljeno 20. svibnja 2016.
19. Vašiček, Vesna, Računovodstveno praćenje kratkotrajne imovine, 6. 11. 2015., ppt,
<http://web.efzg.hr/dok/RAC/vvasicek//PR%207%20Ra%C4%8Dunovodstveno%20pra%C4%87enje%20kratkotrajne%20imovine.pdf>, pristupljeno 27. travnja 2016.
20. Vukoja, Božo, Primjena analize financijskih izvješća pomoću ključnih financijskih pokazatelja kao temelj donošenja poslovnih odluka,
<http://www.revident.ba/public/files/primjena-analize-financijskih-izvjestaja-pomocu-kljucnih-financijskih-pokazatelja.pdf>, pristupljeno 20. svibnja 2016.

POPIS KRATICA

d. d. – dioničko društvo

EU – Europska unija

HSFI – Hrvatski standardi financijskog izvještavanja

HRK – Hrvatska kuna (valuta)

MSFI – Međunarodni standardi financijskog izvještavanja

PDV – porez na dodanu vrijednost

RIF – Hrvatska zajednice računovođa i financijskih djelatnika

RRIF – Računovodstvo revizija i financije (poduzeće, izdavač kontnog plana)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Horizontalna analiza zaliha poduzeća Čateks d. d. Čakovec	35
Tablica 2. Horizontalna analiza potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec	37
Tablica 3. Horizontalna analiza kratkotrajne financijske imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec	39
Tablica 4. Novac u banci i blagajni poduzeća Čateks d. d. Čakovec	40
Tablica 5. Udio zaliha u aktivi i struktura zaliha poduzeća Čateks d. d. Čakovec.....	41
Tablica 6. Udio potraživanja u aktivi bilance i struktura potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec	43
Tablica 7. Udio u aktivi i struktura kratkotrajne financijske imovine poduzeća Čateks.....	44
Tablica 8. Udio novca u banci i blagajni u aktivi bilance poduzeća Čateks d. d. Čakovec	46
Tablica 9. Horizontalna i vertikalna analiza kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec	47
Tablica 10. Pokazatelji likvidnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec	50
Tablica 11. Pokazatelji zaduženosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec.....	53
Tablica 12. Stupanj zaduženosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec	55
Tablica 13. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec (I. skupina)	57
Tablica 14. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovac (II. skupina).....	59

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Ukupna neto-realizacija u 2015. godini (u kunama).....	29
Grafikon 2. Struktura realizacije	30
Grafikon 3. Zalihe poduzeća Čateks d. d. Čakovec.....	36
Grafikon 4. Potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec.....	38
Grafikon 5. Financijska imovina poduzeća Čateks d. d. Čakovec	39
Grafikon 6. Novac na računu i u blagajni poduzeća Čateks d. d. Čakovec.....	40
Grafikon 7. Struktura zaliha poduzeća Čateks d. d. Čakovec	42
Grafikon 8. Struktura kratkotrajnih potraživanja poduzeća Čateks d. d. Čakovec	44
Grafikon 9. Struktura kratkotrajne financijske imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec	45
Grafikon 10. Prikaz novca u banci i blagajni	46
Grafikon 11. Struktura kratkotrajne imovine poduzeća Čateks d. d. Čakovec	48
Grafikon 12. Kretanje pokazatelja likvidnosti.....	51
Grafikon 13. Koeficijent zaduženosti, vlastitog financiranja i financiranja.....	54
Grafikon 14. Pokriće troškova kamata, Stupanj pokrića I i Stupanj pokrića II.....	55
Grafikon 15. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Čateks d. d. Čakovec	58